Ministerstwo Cyfryzacji

Tu tworzymy przyszłość

Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa po nowelizacji

PYTANIA I ODPOWIEDZI

Szanowni Państwo,

otaczająca nas technologia umożliwia funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Jednocześnie istnieje również szereg zagrożeń, które mogą mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie polskich przedsiębiorstw i obywateli. W 2025 r. zespoły CSIRT otrzymały zgłoszenia 272 941 incydentów. Liczba ta pokazuje jak ważne jest zapewnienie cyberbezpieczeństwa Państwa.

W tym celu uchwalona została nowelizacja ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa. Przebudowuje ona krajowy system cyberbezpieczeństwa, aby skutecznie reagować na cyberzagrożenia i incydenty.

Zdaję sobie jednak sprawę, że jej wdrożenie będzie wyzwaniem przede wszystkim w nowych podmiotach kluczowych i podmiotach ważnych.

Nie chcemy pozostawiać tych podmiotów samych sobie. Dlatego przygotowaliśmy zestaw pytań i odpowiedzi, który ma na celu ułatwić podmiotom kluczowym i podmiotom ważnym stosowanie znowelizowanej ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa.

Zestaw pytań będzie aktualizowany i uzupełniany stosownie do potrzeb podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych.

Niniejszy dokument nie ma mocy prawnej i nie jest dokumentem wiążącym. Jest on jednak przydatny przy dokonywaniu wykładni przepisów ustawy.

Ufam, że dokument będzie efektywnym wsparciem we wdrożeniu ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa.

Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Cyfryzacji
Krzysztof Gawkowski

Spis treści

1. Identyfikacja podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych

1.1. Co musi zrobić przedsiębiorca, który nie wie czy podlega pod krajowy system cyberbezpieczeństwa?

Przede wszystkim taki przedsiębiorca musi zorientować się jaka jest jego wielkość oraz jakie działalności prowadzi. Dane finansowe przedsiębiorstwa są wskazane w sprawozdaniu finansowym (przesłanki uznania za podmiot kluczowy lub podmiot ważny bada się według stanu na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego). Konieczne będzie również ustalenie liczby zatrudnionego personelu. Działalność należy określić w oparciu o prawidłowo zadeklarowane kody Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) oraz dokumenty urzędowe takie jak koncesje, zezwolenia, wpisy z rejestrów działalności regulowanej. Następnie należy przeanalizować art. 5 ustawy - gdzie wskazano jakie podmioty są podmiotami kluczowymi albo podmiotami ważnymi oraz przeanalizować rodzaje działalności wskazane w załączniku nr 1 i nr 2 do ustawy o KSC.

1.2. Kto jest podmiotem kluczowym?

Podmiotem kluczowym jest:

1) osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej wskazana w załączniku nr 1 do ustawy o KSC, która jest dużym przedsiębiorstwem;
2) przedsiębiorca komunikacji elektronicznej, który jest średnim lub dużym przedsiębiorstwem;
3) dostawca usług zarządzanych w zakresie cyberbezpieczeństwa, który jest małym, średnim lub dużym przedsiębiorstwem;
4) niezależnie od wielkości podmiotu:
    a) dostawca usług DNS,
    b) kwalifikowany dostawca usług zaufania,
    c) podmiot krytyczny – w rozumieniu dyrektywy CER,
    d) podmiot publiczny wskazany w załączniku nr 1 do ustawy o KSC w sektorze podmioty publiczne,
    e) podmiot zidentyfikowany jako podmiot kluczowy przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa,
    f) państwowa osoba prawna zidentyfikowana jako podmiot kluczowy w sektorze podmiotów publicznych,

g) podmiot, który nie jest przedsiębiorcą, a jest wskazany w załączniku nr 1 do ustawy o KSC z nazwy albo poprzez określenie jego rodzaju,

h) operator obiektu energetyki jądrowej,

i) rejestr nazw domen najwyższego poziomu (TLD),

j) podmiot świadczący usługi rejestracji nazw domen.

1.3. Kto jest podmiotem ważnym?

Podmiotem ważnym jest:

1) osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej wskazana w załączniku nr 1 do ustawy o KSC, która jest średnim przedsiębiorstwem;
2) osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej wskazana w załączniku nr 2 do ustawy o KSC, która jest średnim lub dużym przedsiębiorstwem;
3) niekwalifikowany dostawca usług zaufania będący mikro-, małym lub średnim przedsiębiorstwem;
4) przedsiębiorca komunikacji elektronicznej będący mikro-, lub małym przedsiębiorstwem;
5) inwestor obiektu energetyki jądrowej – niezależnie od jego wielkości;
6) podmiot zidentyfikowany jako podmiot ważny przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa;
7) podmiot określony w załączniku nr 2 do ustawy o KSC nazwą rodzajową, a który nie jest przedsiębiorcą;
8) podmiot publiczny, który nie jest podmiotem kluczowym oraz jest samorządową jednostką budżetową, samorządowym zakładem budżetowym, samorządową instytucją kultury albo spółką prawa handlowego wykonującą zadania o charakterze użyteczności publicznej jeżeli realizuje zadanie publiczne z wykorzystaniem systemów informacyjnych.

1.4. Jakie sektory są objęte ustawą?

Sektory gospodarki objęte ustawą zostały ujęte w załączniku nr 1 i nr 2 do ustawy o KSC.

Sektory kluczowe

1) Energia
   - ✓ Wydobywanie kopalin

- ✓ Energia elektryczna
- ✓ Gaz
- ✓ Energetyka jądrowa
- ✓ Wodór

2) Transport
   - ✓ Transport lotniczy
   - ✓ Transport kolejowy
   - ✓ Transport wodny
   - ✓ Transport drogowy
3) Bankowość i infrastruktura rynków finansowych
4) Ochrona zdrowia
   - ✓ Udzielanie świadczeń zdrowotnych i zdrowie publiczne
   - ✓ Produkcja i dystrybucja substancji czynnych, produktów leczniczych i wyrobów medycznych
5) Zaopatrzenie w wodę pitną i jej dystrybucja
6) Zbiorowe odprowadzanie ścieków
7) Infrastruktura cyfrowa
   - ✓ Infrastruktura cyfrowa z wyłączeniem komunikacji elektronicznej
   - ✓ Komunikacja elektroniczna
8) Zarządzanie usługami ICT
9) Przestrzeń kosmiczna
10) Podmioty publiczne

Sektory ważne

1) Usługi pocztowe
2) Inwestycje energetyki jądrowej
3) Gospodarowanie odpadami
   - ✓ Zbieranie odpadów
   - ✓ Transport odpadów
   - ✓ Przetwarzanie odpadów, w tym sortowanie, wraz z nadzorem nad wymienionymi działaniami, a także późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów

- ✓ Działania wykonywane w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami

4) Produkcja, wytwarzanie i dystrybucja chemikaliów
5) Produkcja, przetwarzanie i dystrybucja żywności
6) Produkcja
   - ✓ Produkcja wyrobów medycznych i wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro
   - ✓ Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
   - ✓ Produkcja urządzeń elektrycznych
   - ✓ Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
   - ✓ Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep
   - ✓ Produkcja pozostałego sprzętu transportowego
7) Dostawcy usług cyfrowych
8) Badania naukowe
9) Podmioty publiczne

1.5. Jak określić wielkość przedsiębiorstwa?

Należy wziąć pod uwagę progi mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Przy obliczaniu wielkości przedsiębiorstwa uwzględnia się również przedsiębiorstwa powiązane oraz przedsiębiorstwa partnerskie.

Rodzaj	liczba zatrudnionych	dane finansowe
Mikroprzedsiębiorstwo	mniej niż 10	roczny obrót lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 mln EUR
Małe przedsiębiorstwo	mniej niż 50	roczny obrót lub roczna suma bilansowa nie przekracza 10 mln EUR
Średnie przedsiębiorstwo	mniej niż 250	roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 mln EUR

Do personelu zatrudnionego w podmiocie wlicza się:

- pracowników,

- osoby pracujące dla przedsiębiorstwa, podlegające mu i uważane za pracowników na mocy prawa krajowego,
    - osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło,
- właścicieli-kierowników,
- partnerów prowadzących regularną działalność w przedsiębiorstwie i czerpiący z niego korzyści finansowe.

Przy określaniu wielkości podmiotu przydatny będzie Kwalifikator MŚP przygotowany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości dostępny pod adresem https://kwalifikator.parp.gov.pl/.

1.6. Czy przy ustalaniu wielkości przedsiębiorstwa podmiot musi uwzględnić przedsiębiorstwa partnerskie i powiązane, jeżeli nie świadczy z nimi wspólnie usług?

Przy badaniu statusu mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw bierze się pod uwagę przedsiębiorstwa powiązane i przedsiębiorstwa partnerskie – ich przychody, sumę bilansową i liczbę pracowników dolicza się przy ustalaniu wielkości podmiotu. To mogłoby oznaczać, że dany podmiot staje się średnim przedsiębiorcą, wliczając jego przedsiębiorstwa powiązane i partnerskie – i jest wtedy podmiotem ważnym. Ale jego systemy informacyjne, służące świadczeniu usług, mogą mieć charakter niezależny od systemów podmiotów partnerskich i powiązanych. Nie ma więc powodów, aby uznawać ten podmiot za podmiot ważny.

Niezależność systemu informacyjnego zachodzi m.in. wtedy, gdy do świadczenia usług przez podmiot nie jest konieczne działanie podmiotu powiązanego czy partnerskiego. Niezależność może przejawiać się również pod względem zastępowalności sieci i systemów informatycznych, tj. jeżeli w akceptowalnym przez podmiot czasie oraz po akceptowalnych kosztach można zastąpić posiadane rozwiązanie jednego podmiotu rozwiązaniami innych, o nie gorszych właściwościach funkcjonalno-technicznych.

Ponadto, jeżeli podmiot wraz ze swoim przedsiębiorstwem partnerskim lub przedsiębiorstwem powiązanym nie świadczy tej samej usługi (nominalnie podlegającej pod krajowy system cyberbezpieczeństwa) to danych przedsiębiorstwa partnerskiego lub powiązanego nie powinno się ujmować przy ustalaniu wielkości przedsiębiorstwa. Świadczenie tej samej usługi może polegać na tym, że podmioty podzielą między sobą zakres obowiązków związanych z tą usługą. Powinno to być należycie udokumentowane.

1.7. Jakie podmioty są podmiotami kluczowymi niezależnie od ich wielkości?

Podmiotami kluczowymi niezależnie od ich wielkości są:

- dostawca usług DNS,
- kwalifikowany dostawca usług zaufania,
- podmiot krytyczny,
- podmiot publiczny wskazany w załączniku nr 1 do ustawy o KSC w sektorze podmioty publiczne,
- podmiot zidentyfikowany jako podmiot kluczowy w drodze decyzji administracyjnej organu właściwego do spraw cyberbezpieczeństwa,
- państwowa osoba prawna zidentyfikowana jako podmiot kluczowy w drodze decyzji administracyjnej Ministra Cyfryzacji,
- podmiot, który nie jest przedsiębiorcą, a jest wskazany w załączniku nr 1 do ustawy o KSC z nazwy albo przez określenie jego rodzaju,
- podmiot będący operatorem obiektu energetyki jądrowej,
- rejestr nazw domen najwyższego poziomu (TLD),
- podmiot świadczący usługi rejestracji nazw domen.

1.8. Czy wszystkie podmioty publiczne podlegają pod ustawę o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa?

Ustawę stosuje się do podmiotów publicznych wskazanych w załączniku nr 1 i 2 do ustawy o KSC.

Podmioty wskazane w załączniku nr 1 do ustawy o KSC w sektorze „podmioty publiczne" są podmiotami kluczowymi niezależnie od wielkości podmiotu.

Podmioty wskazane w załączniku nr 2 do ustawy o KSC w sektorze „podmioty publiczne" są podmiotami ważnymi niezależnie od wielkości podmiotu.

Oznacza to, że podlegają obowiązkowi wpisu do wykazu. **Nie robią tego jednak samodzielnie**. Wpisanie podmiotów publicznych do wykazu następuje **z urzędu**, a podmiot zostaje o tym **zawiadomiony**. Takiego wpisu dokonuje minister właściwy do spraw informatyzacji na podstawie:

- Danych zawartych w rejestrach publicznych
- Danych zawartych w bazie adresów elektronicznych
- Danych przekazanych przez właściwe organy nadzorcze

Jeżeli minister właściwy do spraw informatyzacji stwierdzi brak danych, które wymagane są do dokonania wpisu do wykazu, zwróci się do takiego podmiotu z wezwaniem do uzupełnienia danych, w terminie 6 w miesięcy od dnia doręczenia wezwania.

Przykładowe podmioty publiczne będące podmiotami kluczowymi to: starostwa powiatowe, instytuty badawcze, państwowe instytucje kultury, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Urząd gminy jest podmiotem kluczowym i podlega wpisowi do wykazu jako ten podmiot **tylko jeżeli** zatrudnia na dzień 1 stycznia danego roku w przeliczeniu na pełny etat czasu pracy na podstawie umowy o pracę co najmniej 50 osób. Pozostałe urzędy gminy będące samorządowymi jednostkami budżetowymi są podmiotami ważnymi.

1.9. Czy wszyscy przedsiębiorcy telekomunikacyjni podlegają pod ustawę o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa?

Wszyscy przedsiębiorcy telekomunikacyjni niezależnie od ich wielkości podlegają pod ustawę. Status podmiotu będzie się jednak różnił od wielkości.

Przedsiębiorca telekomunikacyjny	
Wielkość	Rodzaj
Duży przedsiębiorca	podmiot kluczowy
Średni przedsiębiorca	podmiot kluczowy
Mały przedsiębiorca	podmiot ważny
Mikroprzedsiębiorca	podmiot ważny

1.10. Co w przypadku, gdy podmiot spełnia kryteria zarówno dla podmiotu kluczowego jak i podmiotu ważnego?

Podmiot spełniający kryteria dla podmiotu kluczowego oraz podmiotu ważnego jest podmiotem kluczowym i tak go należy traktować.

1.11. Czym się różni podmiot kluczowy od podmiotu ważnego?

Upraszczając, co do zasady podmiotem kluczowym jest duży przedsiębiorca wskazany w załączniku nr 1 do ustawy. Podmiotem ważnym jest średni przedsiębiorca wskazany w załączniku nr 1 do ustawy o KSC oraz duży i średni przedsiębiorca prowadzący działalność określoną w załączniku nr 2 do ustawy. Jednakże istnieje od tego szereg wyjątków.

Merytoryczne obowiązki podmiotu kluczowego i podmiotu ważnego są takie same. Różnica sprowadza się do zakresu czynności nadzorczych, które mogą prowadzić organy właściwe do spraw cyberbezpieczeństwa. Nadzór nad podmiotami kluczowymi ma charakter ex ante, a nadzór nad podmiotami ważnymi ex post. Podmioty kluczowe mają obowiązek przeprowadzić audyt co 3 lata oraz na żądanie organu właściwego do spraw cyberbezpieczeństwa. Podmioty ważne

przeprowadzają audyt wyłącznie na żądanie organu właściwego do spraw cyberbezpieczeństwa.

1.12. Czy podmiot kluczowy lub podmiot ważny otrzymują decyzję administracyjną o ich kwalifikacji?

Nie – każdy podmiot prowadzący działalność wskazaną w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy o KSC musi przeanalizować czy jest podmiotem kluczowym lub podmiotem ważnym.

Istnieje od tego wyjątek – organy właściwe do spraw cyberbezpieczeństwa mogą uznać za podmiot kluczowy lub ważny podmiot, który co do zasady nie spełnia wymogów ustawowych, ale spełnia jedną z następujących przesłanek:

1) jako jedyny świadczy usługę, która ma kluczowe znaczenie dla krytycznej działalności społecznej lub gospodarczej,
2) zakłócenie świadczenia usługi przez niego spowoduje poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa i porządku publicznego lub obronności,
3) zakłócenie świadczenia usługi przez niego spowoduje ryzyko systemowe zaprzestania świadczenia usług przez podmioty kluczowe lub podmioty ważne lub
4) świadczenie przez niego usług ma istotne znaczenie na poziomie krajowym lub województwa lub ma znaczenie dla dwóch lub więcej sektorów określonych w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy.

Przepis ten ma zagwarantować, że w krajowym systemie cyberbezpieczeństwa znajdą się wszystkie podmioty prowadzące szczególnie istotną dla państwa i społeczeństwa działalność. Jak wykazały doświadczenia pandemii w wielu przypadkach zaprzestanie działalności przez stosunkowo mały podmiot może mieć bardzo szerokie skutki dla innej działalności, np. w sektorze energetyki czy przemyśle. Tego rodzaju podmioty muszą znaleźć się w krajowym systemie cyberbezpieczeństwa.

1.13. Czy organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może skierować zapytanie do podmiotu w sprawie ustalenia czy jest podmiotem kluczowym lub podmiotem ważnym?

Tak, organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może odpytać każdy podmiot i żądać przedstawienia informacji umożliwiających identyfikację podmiotu jako podmiot kluczowy lub podmiot ważny.

1.14. Kiedy podmiot kluczowy lub podmiot ważny podlega pod właściwość polskich organów?

Jeżeli podmioty kluczowe lub podmioty ważne mają miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub prowadzą działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez swoje siedziby, oddziały lub w ramach działalności transgranicznej to podlegają pod właściwość polskich organów.

Przedsiębiorcy komunikacji elektronicznej podlegają pod właściwość polskich organów, jeżeli świadczą swoje usługi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawę o KSC stosuje się do podmiotów publicznych niezależnie od miejsca ich siedziby – obejmie więc ona polskie placówki dyplomatyczne i konsularne.

1.15. Jakie są wyjątki od jurysdykcji polskiej?

Wyjątki dotyczą niektórych podmiotów z sektorów infrastruktury cyfrowej, zarządzania usługami ICT oraz dostawców usług cyfrowych. Jeśli te podmioty świadczą usługi na terenie Polski, to podlegają ustawie jeśli Polska jest głównym miejscem prowadzenia działalności przez ten podmiot. Kryterium to jest ustalane w sposób schodkowy:

1) Głównym miejscem prowadzenia działalności jest państwo członkowskie Unii Europejskiej, w którym ma siedzibę kierownik podmiotu podejmujący decyzje w sprawie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji.
2) Jeżeli tej informacji nie można ustalić, to głównym miejscem prowadzenia działalności jest państwo członkowskie Unii Europejskiej, w którym są realizowane zadania związane z systemem zarządzania bezpieczeństwem informacji.
3) Jeżeli i tej informacji nie można ustalić to głównym miejscem prowadzenia działalności jest państwo członkowskie UE.

1.16. Czy szkoły (podstawowe), przedszkola również są podmiotami KSC?

Podmiotami krajowego systemu cyberbezpieczeństwa są m.in. jednostki budżetowe - szkoły publiczne czy przedszkola są jednostkami budżetowymi. Jednocześnie ustawa przewiduje dla tego typu mniejszych jednostek uproszczone wymagania cyberbezpieczeństwa, określone w załączniku nr 4 do ustawy oraz możliwość tworzenia, np. przez gminę, wspólnych jednostek obsługowych z zakresu cyberbezpieczeństwa.

1.17. Kiedy uczelnia staje się organizacją badawczą w rozumieniu ustawy?

Jeżeli uczelnia w ramach swojej podstawowej działalności prowadzi badania aplikacyjne lub prace rozwojowe za pomocą systemów informacyjnych to taka uczelnia będzie organizacją badawczą - podmiotem ważnym zobligowanym do wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji wskazanego w art. 8 ust. 1 ustawy.

Przy czym sformułowanie "za pomocą systemów informacyjnych" należy rozumieć w ten sposób, że bez systemu informacyjnego przeprowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych jest niemożliwe. Nie chodzi tutaj o tylko zwykłe udokumentowanie tego rodzaju działań, a faktyczne prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych np. poprzez prowadzenie symulacji, obliczenia, przetwarzanie dużej ilości danych itd.

1.18. Czy przedsiębiorca komunikacji elektronicznej w świetle ustawy może być dostawcą sieci dostarczania treści (Content Delivery Network)?

Ustawa rozgraniczyła te definicje, wyraźnie wskazując, że za dostawcę sieci dostarczania treści nie uznaje się przedsiębiorcy komunikacji elektronicznej. Przedsiębiorcy komunikacji elektronicznej i świadczone przez nich usługi podlegają reżimowi ustawy – ich usługi CDN też będą podlegać pod reżim ustawy jako usługi komunikacji elektronicznej.

1.19. Czy mały przedsiębiorca komunikacji elektronicznej będący jednocześnie dostawcą usługi dostępu do Internetu oraz świadczący usługę DNS będzie podmiotem kluczowym czy podmiotem ważnym?

Taki podmiot będzie podmiotem ważnym.

Dostawca usługi DNS jest podmiotem kluczowym niezależnie od wielkości podmiotu. Jednakże definicja wskazuje, że jest to podmiot, który świadczy **dostępne publicznie** rekurencyjne usługi rozpoznawania nazw domen **na rzecz ogółu użytkowników końcowych Internetu** lub autorytatywne usługi rozpoznawania nazw domen **do użytku ogółu użytkowników końcowych Internetu**, z wyjątkiem głównych serwerów nazw. Definicja wskazuje, że chodzi o usługi świadczone publicznie dla ogółu użytkowników Internetu a nie tylko dla własnych użytkowników.

Po drugie wyjaśnienia Organu Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej (BEREC) wskazują, że serwery DNS udostępniane przez dostawcę usług internetowych w ramach usługi dostępu do Internetu stanowią w praktyce część

tej usługi, ponieważ są one instalowane automatycznie w momencie uruchomienia połączenia, a bez nich usługa dostępu do internetu byłaby praktycznie bezużyteczna dla przeciętnego użytkownika końcowego. Są więc one elementem usługi dostępu do Internetu a nie samodzielną usługą.

W konsekwencji nie należy traktować małego dostawcy usługi dostępu do Internetu jako dostawcę usługi DNS, ponieważ ta usługa nie jest usługą samodzielną, a jedynie elementem usługi dostępu do internetu.

BEREC Guidelines on the Implementation of the Open Internet Regulation https://www.berec.europa.eu/sites/default/files/files/document_register_store/2022/6/BoR_%2822%29_81_Update_to_the_BEREC_Guidelines_on_the_Implementation_of_the_Open_Internet_Regulation.pdf

1.20. Co, jeśli przedsiębiorca dokona nieprawidłowej samoidentyfikacji?

Firmy, które nie zarejestrują się w wykazie będą wpisywane z urzędu przez organy właściwe do spraw cyberbezpieczeństwa. Konsekwencją takiego działania mogą być jednak czynności nadzorcze nad podmiotem lub w dalszej perspektywie nałożenie administracyjnej kary pieniężnej.

Natomiast podmiot wpisany do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych, który nie podlega pod ustawę, będzie mógł być wykreślony z wykazu przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa.

1.21. Czy spółka IT realizująca zadania z zakresu cyberbezpieczeństwa tylko dla własnej grupy kapitałowej podlega znowelizowanej KSC?

Tak, jeżeli jest co najmniej małym przedsiębiorstwem. Skoro tego typu podmioty świadczą usługi np. obsługi incydentów, przetwarzając przy tym wrażliwe dane swoich klientów, to powinny spełniać wymogi z zakresu cyberbezpieczeństwa.

1.22. Kim jest dostawca usług chmurowych?

Dostawca usług chmurowych jest to podmiot świadczący usługi przetwarzania danych w modelu chmury obliczeniowej, zapewniając użytkownikowi na żądanie zdalny dostęp do skalowalnych oraz elastycznych zasobów IT - m.in. mocy obliczeniowej, pamięci, oprogramowania lub platform. Obejmuje to w szczególności usługi w modelu infrastruktura jako usługa (IaaS), platforma jako usługa (PaaS) oraz oprogramowanie jako usługa (SaaS).Usługi te mogą być świadczone w różnych modelach wdrożeniowych, np. chmurze prywatnej, publicznej, hybrydowej, czy wspólnotowej.

Przy identyfikacji, czy dany dostawca jest dostawcą usług chmurowych należy przede wszystkim zwrócić uwagę na cel i funkcjonalność usługi, tj. czy usługa

zapewnia użytkownikowi bezpośredni dostęp do skalowalnej i elastycznej puli zasobów obliczeniowych. W niektórych sytuacjach, w modelu SaaS, dostawca może być jedynie dostawcą oprogramowania, a nie dostawcą chmury obliczeniowej. Może to mieć miejsce w sytuacji, w której dostawca oprogramowania korzysta jedynie z chmury obliczeniowej, ale nie jest jej dostawcą, a dane oprogramowanie uruchamiane jest u odbiorcy na zasadzie on-premise.

1.23. Czy w zakres definicji dostawcy usług zarządzanych w zakresie cyberbezpieczeństwa wchodzą dostawcy oprogramowania?

Nie, nie wchodzą. Dostawcy oprogramowania co do zasady są regulowani przez Cyber Resilience Act.

2. Wykaz podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych

2.1. Kiedy należy zarejestrować się w wykazie podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Podmioty spełniające wymogi dla podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych będą obowiązane do zarejestrowania się w tym rejestrze w terminie 6 miesięcy od dnia spełnienia przesłanek uznania za podmiot kluczowy albo podmiot ważny.

Pierwszą taką analizę należy przeprowadzić więc na moment wejścia w życie ustawy, czyli dzień **3 kwietnia 2026 r.**

Podmioty, które na dzień wejścia w życie ustawy, tj. 3 kwietnia 2026 r., spełniają warunki uznania za podmiot kluczowy lub podmiot ważny są obowiązane złożyć wniosek o wpis do wykazu do **3 października 2026 r.**

Wpisu dokonuje się za pomocą **systemu S46**.

2.2. W jaki sposób należy złożyć wniosek o wpis do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Wnioski będą składane w systemie teleinformatycznym S46. Wniosek będzie mógł być podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym kierownika podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego albo osoby upoważnionej albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną.

2.3. Które podmioty zostaną wpisane do wykazu z urzędu?

Minister właściwy do spraw informatyzacji dokona z urzędu wpisu do wykazu:

- przedsiębiorców telekomunikacyjnych,
- dostawców usług zaufania,
- podmiotów publicznych,
- dotychczasowych operatorów usług kluczowych.

Takiego wpisu dokonuje się na podstawie danych zawartych w rejestrach publicznych, danych zawartych w bazie adresów elektronicznych oraz danych przekazanych przez właściwe organy nadzorcze.

Jeżeli minister właściwy do spraw informatyzacji stwierdzi brak danych, które wymagane są do dokonania wpisu do wykazu, zwróci się do takiego podmiotu z wezwaniem do uzupełnienia danych, w terminie 6 w miesięcy od dnia doręczenia wezwania.

Doręczenie jest realizowane na adres do doręczeń elektronicznych lub z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o których mowa w ustawie

o doręczeniach elektronicznych. W przypadku przedsiębiorców telekomunikacyjnych doręczenie może być realizowane za pomocą Platformy Usług Elektronicznych Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Wezwanie zawiera w szczególności:

- dane podmiotu wpisane do Wykazu KSC,
- wskazanie brakujących danych, które podmiot musi uzupełnić,
- dane pozwalające na zalogowanie się do aplikacji Wykaz KSC na konto podmiotu.

Podmiot wpisany z urzędu otrzyma zawiadomienie o tym fakcie.

Wobec tego konieczne jest aby jak najszybciej podmioty publiczne, które tego nie zrobiły, założyły i aktywowały adres do doręczeń elektronicznych.

2.4. Czy organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może wpisać z urzędu podmiot do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Tak, organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa będzie mógł również z urzędu wpisać dany podmiot do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych jeżeli podmiot spełnia kryteria podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego, a podmiot ten nie wpisał się do wykazu w terminie 6 miesięcy od spełnienia przesłanek uznania za podmiot kluczowy lub podmiot ważny. To rozwiązanie gwarantuje, że nawet jeśli dany podmiot nie będzie chciał się wpisać do wykazu, będzie możliwe włączenie go do rejestru.

2.5. Czy spółka uznana za operatora usługi kluczowej musi wpisać się do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Operatorzy usług kluczowych zostaną wpisani do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych z urzędu przez Ministra Cyfryzacji.

2.6. Czy wszystkie urzędy gmin stają się automatycznie podmiotem ważnym lub kluczowym? Czy urząd otrzyma decyzję o ujęciu w rejestrze jako podmiot kluczowy lub ważny?

Wszystkie urzędy gmin staną się podmiotami krajowego systemu cyberbezpieczeństwa. Urzędy gmin, które zatrudniają na dzień 1 stycznia danego roku w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy na podstawie umowy o pracę co

najmniej 50 osób będą podmiotami kluczowymi. Pozostałe urzędy gmin będą co do zasady podmiotami ważnymi.

Minister Cyfryzacji wpisze z urzędu wszystkie urzędy gmin do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych - podmioty te otrzymają ewentualnie wezwanie do uzupełnienia brakujących danych.

2.7. Czy wpisowi do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych podlega działalność faktyczna czy ta wykazana w rejestrach publicznych?

Zarówno w wykazie podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych jak i w pozostałych rejestrach publicznych należy wykazywać działalność faktycznie wykonywaną.

2.8. Co z przedsiębiorstwem, którego główna działalność nie kwalifikuje się do wpisania do rejestru podmiotów ważnych i kluczowych, ale poboczna tak. Czy powinien złożyć wniosek o wpis?

Ustawie KSC podlega działalność podmiotu wskazana w załącznikach do ustawy, niezależnie od tego, czy jest to działalność główna czy pomocnicza.

Wyjątki dotyczą kilku sektorów – sektora zaopatrzenia w wodę i jej dystrybucji, zbiorowego odprowadzania ścieków, gospodarowania odpadami, gdzie regulacje dotyczą wyłącznie działalności głównej. W tym przypadku istotna jest główna działalność podmiotu.

2.9. Czy spółki zależne od operatora usługi kluczowej też powinny zostać zgłoszone do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Spółki zależne od operatora usług kluczowych powinny samodzielnie zarejestrować się w wykazie podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych, jeżeli spełniają kryteria podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego.

2.10. Jakie dane będą znajdowały się w wykazie podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Wykaz będzie zawierał wszystkie informacje niezbędne do skutecznego nadzoru nad tymi podmiotami. Przede wszystkim będą to dane identyfikujące podmiot – nazwa (firma) podmiotu, sektor, podsektor i rodzaj lub rodzaje podmiotu, zgodnie z załącznikiem nr 1 lub 2 do ustawy o KSC, siedzibę i adres do korespondencji, adres do doręczeń elektronicznych, jeżeli został nadany, adres poczty

elektronicznej, numer identyfikacji podatkowej (NIP), numer w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON) oraz numer we właściwym rejestrze działalności regulowanej.

Oprócz samych danych identyfikujących będą w nim zawarte informacje takie jak:

1) zakres publicznych adresów IP wykorzystywanych przez podmiot wykorzystywanych w sposób ciągły;
2) zakres nazw domen wykorzystywane przez ten podmiot w sposób ciągły;
3) dane osób do kontaktu z podmiotami krajowego systemu cyberbezpieczeństwa zawierające imię i nazwisko, numer telefonu służbowego oraz adres służbowej poczty elektronicznej (w przypadku mikro i małych przedsiębiorców – jednej osoby);
4) w przypadku osoby która będzie pełnić rolę administratora konta podmiotu w systemie S46 dodatkowo numer PESEL lub niepowtarzalny identyfikator środka identyfikacji elektronicznej;
5) numer telefonu przyporządkowany do wykonywanej działalności;
6) deklarację podmiotu, czy spełnia kryteria mikroprzedsiębiorcy, małego przedsiębiorcy, średniego przedsiębiorcy lub przewyższa te progi;
7) informację określającą, w których państwach członkowskich Unii Europejskiej podmiot wykonuje działalność, wraz z określeniem wykonywanej działalności;
8) w przypadku dostawcy usług DNS, rejestru nazw domen najwyższego poziomu (TLD), podmiotu świadczącego usługi rejestracji nazw domen, dostawcy chmury obliczeniowej, dostawcy usługi centrum przetwarzania danych, dostawcy sieci dostarczania treści, dostawcy usług zarządzanych, dostawcy usług zarządzanych w zakresie cyberbezpieczeństwa, dostawcy internetowej platformy handlowej, dostawcy wyszukiwarki internetowej oraz dostawcy platformy usług sieci społecznościowych –główne miejsce prowadzenia działalności;
9) informację o zawarciu umowy z dostawcą usług zarządzanych w zakresie bezpieczeństwa na realizację zadań z zakresu SZBI wraz z danymi tego podmiotu;
10) informację o ustanowieniu przedstawiciela podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego z sektora infrastruktury cyfrowej, który nie ma siedziby na terytorium;

    informację w sprawie zawarcia porozumienia o wymianie informacji w zakresie cyberbezpieczeństwa.

3. Obowiązki podmiotów kluczowych i ważnych

3.1. Jakie są istotne terminy wdrożenia dla podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Wpis do wykazu podmiotów kluczowych i ważnych – **6 miesięcy** od spełnienia przesłanek uznania za podmiot kluczowy lub podmiot ważny.

- ✓ **3 października 2026 r.**

Podłączenie do systemu S46 – **12 miesięcy** od spełnienia przesłanek uznania za podmiot kluczowy lub ważny.

- ✓ **3 kwietnia 2027 r.**

Wdrożenie obowiązków z zakresu systemu zarządzania bezpieczeństwa informacji SZBI po raz pierwszy – **12 miesięcy** od spełnienia przesłanek uznania za podmiot kluczowy lub ważny.

- ✓ **3 kwietnia 2027 r.**

Pierwszy audyt podmiotu kluczowego – **24 miesiące** od spełnienia przesłanek uznania za podmiot kluczowy lub ważny.

- ✓ **3 kwietnia 2028 r.**

3.2. Co musi zrobić podmiot, żeby dostosować się do wymogów ustawy?

Przede wszystkim przedsiębiorca powinien przeanalizować swoją działalność i odpowiedzieć sobie na pytanie czy spełnia kryteria uznania za podmiot kluczowy lub podmiot ważny. Jeżeli tak, to kolejną czynnością będzie złożenie wniosku o wpis do wykazu podmiotów kluczowych lub podmiotów ważnych. We wniosku należy wskazać podstawowe informacje o podmiocie, adresy osób do kontaktu, administratora konta podmiotu w systemie S46, informacje o zakresach adresów IP i domenach wykorzystywanych przez podmiot.

Co podmiot musi zrobić żeby dostosować się do KSC:

1. Ustalenie czy podmiot kwalifikuje się jako podmiot kluczowy lub podmiot ważny (kryteria podmiotowe oraz kryteria wielkościowe)
2. Ustalenie czy podmiot podlega pod regulacje sektorowe w zakresie cyberbezpieczeństwa:
3. Podłączenie się do systemu S46
    a. w tym zakresie współpraca z NASK-PIB,
    b. ustalenie administratora konta podmiotu w systemie S46 i użytkowników systemu po stronie podmiotu

c. wyznaczenie stałych dyżurów przy S46 – celem zgłaszania incydentów oraz uzyskiwania informacji zwrotnych z S46 o podatnościach, cyberzagrożeniach i dobrych praktykach

4. Przygotowanie i wdrożenie SZBI
   a. Ustalenie kontekstu organizacji – jaką działalność prowadzi, jakie są wymagania regulacyjne, jakie są oczekiwania klientów i innych partnerów organizacji
   b. Opracowanie polityki bezpieczeństwa
   c. Przydzielenie ról w organizacji – kto ma odpowiadać za cyberbezpieczeństwo w organizacji oprócz zarządu
   d. Wdrożenie zarządzania ryzykiem w podmiocie albo przegląd dotychczas stosowanych polityk i procedur w tym zakresie
   e. Wdrożenie proporcjonalnych środków technicznych i organizacyjnych w podmiocie zapewniających poufność, integralność i dostępność informacji w szczególności:
      - ✓ Przegląd dotychczasowych polityk i procedur
      - ✓ Weryfikacja obecnego i przyszłego personelu pod kątem niekaralności, przegląd aktualnych procedur HR pod kątem bezpieczeństwa zasobów ludzkich
      - ✓ Przegląd uprawnień personelu do zasobów (aktywów) i aktualizacja tych aktywów; cofniecie uprawnień dla personelu, który nie wykonuje już tych zadań
      - ✓ Przegląd dotychczasowych dostawców sprzętu i oprogramowania, przegląd umów zawartych z tymi dostawcami
      - ✓ Przegląd dotychczas stosowanych środków bezpieczeństwa w systemach informacyjnych i wdrożenie dodatkowych środków tam gdzie jest to konieczne
      - ✓ Wdrożenie stałe, automatyczne gdzie możliwe, monitoringu systemu informacyjnego pod kątem zdarzeń które mogą być incydentami, podatnościami cyberzagrozeniami
      - ✓ Przegląd planów ciągłości działania, planów awaryjnych systemu informacyjnego, planów odtworzenia ciągłości po katastrofie
      - ✓ Zarządzanie aktywami – identyfikacja aktywów
      - ✓ Zarządzanie aktualizacjami – wdrożenie polityk i procedur aktualizacji
      - ✓ Przegląd polityk i procedur w zakresie zarządzania incydentami

   f. Ustalenie wewnętrznych procedur oraz kanałów komunikacji z zespołami CSIRT

5. Nawiązanie współpracy roboczej z organami właściwymi do spraw cyberbezpieczeństwa
6. Stałe monitorowanie otoczenia regulacyjnego organizacji
7. Uwzględnienie w procedurach wewnętrznych skutków wydania rekomendacji Pełnomocnika Rządu ds. Cyberbezpieczeństwa, decyzji w sprawie uznania za dostawcę wysokiego ryzyka, polecenia zabezpieczającego – w tym procedur mających na celu sprawdzenie czy w podmiocie jest sprzęt lub oprogramowanie pochodzące od dostawcy wysokiego ryzyka.

3.3. Jakie są podstawowe obowiązki dla podmiotu kluczowego i podmiotu ważnego w zakresie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji?

Podstawowym obowiązkiem podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych będzie wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI) w systemie informacyjnym wykorzystywanym w procesach wpływających na świadczenie usługi przez ten podmiot obejmującego:

1) **prowadzenie systematycznego szacowania ryzyka wystąpienia incydentu oraz zarządzanie tym ryzykiem** – należy regularnie szacować ryzyko (identyfikować, analizować, oceniać), a następnie podejmować decyzję o podejściu do tego ryzyka;

2) **wdrożenie odpowiednich i proporcjonalnych do oszacowanego ryzyka środków technicznych i organizacyjnych, uwzględniających najnowszy stan wiedzy, koszty wdrożenia, wielkość podmiotu, prawdopodobieństwo wystąpienia incydentów, narażenie podmiotu na ryzyka, skutki społeczne i gospodarcze, w szczególności:**

   Każda z usług świadczona przez podmioty kluczowe lub podmioty ważne ma swoją specyfikę, dlatego wdrażając środki techniczne i organizacyjne podmiot powinien wybrać takie, które będą dopasowane (odpowiednie) do jego wielkości, charakteru świadczonych usług, możliwości finansowych, aktualnej wiedzy technicznej czy cyberzagrożeń, a zarazem żeby te środki były we właściwej harmonii (proporcjonalne) między sobą (przykład – rozbudowany dział cyberbezpieczeństwa, z politykami bezpieczeństwa i odpowiednim SIEM nie będzie efektywny, jeżeli jednocześnie zaniedbane będzie szkolenie personelu z cyberhigieny). Celem jest ograniczenie nadmiernych obowiązków nakładanych na podmiot i ich urealnienie przy stosowaniu. Można to sformułowanie traktować jako uelastycznienie przepisów.

Należy więc bardzo dobrze ustalić kontekst danej organizacji, jej charakterystykę, świadczone usługi, posiadane systemy, otoczenie regulacyjne, wymogi podmiotów trzecich.

a) **polityki szacowania ryzyka oraz bezpieczeństwa systemu informacyjnego, w tym polityki tematyczne,**

Polityka szacowania ryzyka powinna opisać proces szacowania ryzyka w danej organizacji.

Należy ustanowić politykę bezpieczeństwa systemu informacyjnego wskazującą podejście podmiotu do zarządzania bezpieczeństwem informacji wraz z przypisaniem ról w tym procesie. Polityka ta powinna być adekwatna do danego podmiotu, wskazać cele bezpieczeństwa systemu informacyjnego, zobowiązanie do ciągłego rozwoju jak również przewidywać jej przegląd. Polityka powinna być zakomunikowana osobom zatrudnionym w podmiocie.

Polityki tematyczne –są to *topic specific policies*, o których mowa w normie ISO 27001. Założeniem tego przepisu jest to, aby tam gdzie to konieczne organizacja opracowała polityki tematyczne. Przykładowo, jeśli przyczyni się to do lepszej ochrony to organizacja może wprowadzić politykę bezpieczeństwa urządzeń mobilnych.

b) **bezpieczeństwo w procesie nabywania, rozwoju, utrzymania i eksploatacji systemu informacyjnego, w tym testowanie systemu informacyjnego,**

Należy opracować i wdrożyć procedury zarządzania konfiguracją urządzeń, procedury zarządzania zmianą w systemie informacyjnym, politykę i procedurę testowania systemu informacyjnego, procedury zarządzanie ryzykiem związanym z nabywaniem nowych produktów ICT, usług ICT i procesów ICT, segmentacja systemów na podstawie analizy ryzyka oraz zapewnienie ochrony przeciwko złośliwemu oprogramowaniu.

c) **bezpieczeństwo fizyczne i środowiskowe, uwzględniające kontrolę dostępu,**

Podmiot kluczowy lub podmiot ważny powinien monitorować dostęp fizyczny do elementów systemu informacyjnego, zapobiegać cyberzagrożeniom mającym charakter fizyczny, zapobiegać utracie, uszkodzeniu urządzeń wspierających funkcjonowaniu systemu informacyjnego (np. urządzenia elektryczne).

d) **bezpieczeństwo zasobów ludzkich,**

Należy dbać o zrozumienie wymogów bezpieczeństwa wśród personelu. Personel o szczególnym dostępie do aktywów powinien w szczególny sposób wykonywać swoje zadania w. Pamiętać należy o personelu zewnętrznego dostawcy – należy wprowadzić odpowiednie postanowienia umowne dotyczące bezpieczeństwa oraz zachowaniu w poufności

informacji. W procesie rekrutacji należy prowadzić weryfikację kandydatów (np. poprzez OSINT czy poprzez wymóg dostarczenia referencji czy zaświadczeń – przy czym należy pamiętać o wymogach RODO i poinformować kandydatów w ogłoszeniu, że takie czynności będą dokonywane i że wymagana jest ich zgoda); ponadto należy wprowadzić wewnętrzne reguły dyscyplinarne, jeśli nie wynikają z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, dotyczące przypadków naruszenia obowiązków personelu w obszarze cyberbezpieczeństwa, wraz z możliwością wypowiedzenia umowy; w postanowieniach umownych z personelem należy zawrzeć zapisy dotyczące zachowania w poufności informacji związanych z organizacją także po zakończeniu umowy.

e) **bezpieczeństwo i ciągłość łańcucha dostaw produktów ICT, usług ICT i procesów ICT, od których zależy świadczenie usługi z uwzględnieniem związków pomiędzy bezpośrednim dostawcą sprzętu lub oprogramowania a podmiotem kluczowym lub podmiotem ważnym,**

Należy wprowadzić politykę łańcucha dostaw obejmującą relację z bezpośrednimi dostawcami. W polityce należy wskazać kryteria wyboru dostawców. W umowach z dostawcami należy zawierać postanowienia dotyczące cyberbezpieczeństwa m. in. obowiązek zachowania informacji w poufności, obowiązek zgłaszania incydentów do podmiotu, informowanie o podatnościach, wymogi dotyczące personelu podmiotu (np. co do certyfikacji osób) itd. Pamiętać przy tym należy, że duzi dostawcy sprzętu lub oprogramowania często mają wdrożoną certyfikację własnych systemów, osób lub produktów, usług z zakresu cyberbezpieczeństwa, co z jednej strony ułatwia zarządzanie bezpieczeństwem łańcuchów dostaw, z drugiej może potencjalnie utrudnić dodatkowe wymogi, zwłaszcza, jeżeli zamawiający jest zdecydowanie mniejszym podmiotem. Tutaj wchodzi więc zasada proporcjonalnych środków technicznych i organizacyjnych. Organizacja powinna mieć aktualny wykaz bezpośrednich dostawców z danymi kontaktowymi oraz wskazaniem jakie produkty ICT, usługi ICT czy procesy ICT dostarczają.

Należy identyfikować i oceniać potencjalne ryzyko wynikające z bezpośrednich dostawców sprzętu lub oprogramowania. Konieczne jest opracowanie aktualnej listy kontatków z dostawcami oraz listy produktów ICT, usług ICT i procesów ICT, które ci dostawcy dostarczają.

f) **wdrażanie, dokumentowanie, testowanie i utrzymywanie:**

- planów ciągłości działania (*Business continuity plan – BCP*) umożliwiających ciągłe i niezakłócone świadczenie usługi oraz zapewniających poufność, integralność, dostępność i autentyczność informacji,
- planów awaryjnych (Information System Contingency Plan – ISCP), oraz

- planów odtworzenia działalności umożliwiających odtworzenie systemu informacyjnego po zdarzeniu, które spowodowało straty przekraczające zdolności podmiotu do odbudowy za pomocą własnych środków – (Disaster Recovery Plan – DRP),

g) **objęcie systemu informacyjnego wykorzystywanego do świadczenia usługi systemem monitorowania w trybie ciągłym,**

System informacyjny powinien być monitorowany ciągle – chodzi o to, aby zapewnić rozliczalność działań podejmowanych w systemie i analizować zaistniałe zdarzenia. Niekoniecznie trzeba w tym celu zatrudniać dodatkową osobę, można skorzystać z narzędzi open-source typu SIEM i ustawić adekwatne reguły. W szczególności należy monitorować zdarzenia, które mogą być przyczyną lub skutkiem incydentu. Monitorowanie dotyczy w szczególności ruchu z i do podmiotu, dostępu do systemu, kont z uprzywilejowanym dostępem, krytyczne pliki konfiguracyjne i kopii zapasowej, logi z narzędzi cyberbezpieczeństwa (np. antywirusów, anti-spyware), zdarzenia środowiskowe, które mogą mieć wpływ na funkcjonowanie infrastruktury systemu (zalanie, pożar itd.).

h) **polityki i procedury oceny skuteczności środków technicznych i organizacyjnych,**

Należy ustalić, które aktywności w SZBI podmiotu będą monitorowane, jakie będą wskaźniki (KPI), kiedy, w jakich interwałach będą monitorowane, kto będzie to robił, czy nastąpi ich ewaluacja oraz kto za to będzie odpowiedzialny.

i) **edukację z zakresu cyberbezpieczeństwa dla personelu podmiotu,**

Podmiot powinien dbać o zrozumienie cyberzagrożeń wśród swojego personelu, niezależnie od roli personelu w organizacji.

j) **podstawowe zasady cyberhigieny** – jest to klauzula generalna, zmienna z uwagi na postęp technologiczny; podmiot kluczowy i podmiot ważny musi identyfikować te zasady w oparciu o aktualny poziom wiedzy technicznej,

k) **polityki i procedury stosowania kryptografii, w tym w stosownych przypadkach szyfrowania,**

Polityki i procedury stosowania kryptografii obejmują m. in. jakie protokoły i algorytmy, rozwiązania i praktyki są zatwierdzone do używania w podmiocie, kwestie zarządzanie kluczami oraz kwestie identyfikowania poziomu ochrony i klasyfikacji aktywów oraz przypisania adekwatnych algorytmów.

l) **stosowanie bezpiecznych środków komunikacji elektronicznej w ramach krajowego systemu cyberbezpieczeństwa oraz wewnątrz podmiotu,**

uwzględniających uwierzytelnianie wieloskładnikowe w stosownych przypadkach,
Przykładowo uwierzytelnianie wieloskładnikowe powinno być stosowane przy zdalnym logowaniu, dostępie do wrażliwych informacji czy do kont administratorów oraz wszędzie tam gdzie podmiot uzna to za konieczne w świetle szacowania ryzyka.

m) **zarządzanie aktywami,**

Należy ustalić klasyfikację aktywów, polityki i procedury właściwego zarządzania aktywami, prowadzić inwentaryzację aktywów oraz dbać o zwrot aktywów po zakończeniu umowy z personelem. Przydatna będzie również polityka zarządzania nośnikami wymiennymi w organizacji.

n) **polityki kontroli dostępu;**

Należy ustalić politykę kontroli dostępu wskazującą kto może uzyskać dostęp fizyczny i logiczny do zasobów podmiotu. Należy zarządzać prawami dostępu i anulować dostęp dla osób, które już nie potrzebują dostępu do aktywów, w tym także personelu zewnętrznego dostawcy. Należy prowadzić rejestr udzielonych dostępów. Należy zarządzać tożsamościami użytkowników i systemów, które otrzymują dostęp do zasobów organizacji. Powinny być wdrożone bezpieczne procedury uwierzytelniania adekwatne do klasyfikacji aktywów.

3) **zbieranie informacji o cyberzagrożeniach i podatnościach na incydenty systemu informacyjnego wykorzystywanego do świadczenia usługi;**

Zbieranie informacji o cyberzagrożeniach i podatnościach pozwala na rozwój własnego personelu, zwiększa dojrzałość organizacji, umożliwia prewencyjne usunięcie podatności w systemie lub zabezpieczenie się przed cyberzagrożeniem.

4) **zarządzanie incydentami;**

Warto opracować politykę zarządzania incydentami, wprowadzić narzędzie do zgłaszania incydentów wewnątrz podmiotu, wprowadzić procedurę obsługi incydentów.

5) **stosowanie środków zapobiegających i ograniczających wpływ incydentów na bezpieczeństwo systemu informacyjnego wykorzystywanego do świadczenia usługi, w tym:**

a) **stosowanie mechanizmów zapewniających poufność, integralność, dostępność i autentyczność danych przetwarzanych w systemie informacyjnym,**

Podmiot kluczowy i podmiot ważny powinien przykładowo dokonywać kopii zapasowej.

b) **regularne przeprowadzanie aktualizacji oprogramowania, stosownie do zaleceń producenta, z uwzględnieniem analizy wpływu aktualizacji na**

bezpieczeństwo świadczonej usługi oraz poziomu krytyczności poszczególnych aktualizacji,

Podmiot kluczowy i podmiot ważny ma systematycznie przeprowadzać aktualizacje oprogramowania. Przepis ma zapobiegać sytuacji, w której aktualizacje były dokonywane zbyt rzadko. Podejmując decyzję o aktualizacji, podmiot powinien dokonać analizy wpływu aktualizacji na bezpieczeństwo świadczonej usługi oraz ocenić poziom krytyczności poszczególnych aktualizacji. Celem tej analizy jest zabezpieczenie przed sytuacją, w której konkretna aktualizacja oprogramowania w istocie zagraża bezpieczeństwu świadczonej usługi. Podmiot kluczowy i podmiot ważny jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo swoich systemów informacyjnych. Dlatego nie powinien bezrefleksyjnie kierować się zaleceniami producenta sprzętu, ale powinien samodzielnie oceniać wpływ aktualizacji na jego systemy.

c) **ochronę przed nieuprawnioną modyfikacją w systemie informacyjnym,**

d) **niezwłoczne podejmowanie działań po dostrzeżeniu podatności lub cyberzagrożeń, w tym również czasowe ograniczenie ruchu sieciowego przychodzącego do infrastruktury podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego, które może skutkować zakłóceniem usług świadczonych przez ten podmiot, mając na uwadze konieczność minimalizacji skutków ograniczenia dostępności tych usług, z uwagi na podjęte działania.**

Należy mieć przygotowane i wdrożone procedury uruchomienia planów ciągłości działania. Możliwe jest także czasowe „odcięcie" ruchu przychodzącego, aby uchronić się przed incydentem.

Objęcie systemu informacyjnego wykorzystywanego do świadczenia usługi systemem monitorowania w trybie ciągłym należy rozumieć w ten sposób, że podmiot powinien monitorować wszelkie zdarzenia, które zaistniały w systemie informacyjnym. Celem jest nie tylko zapewnienie rozliczalności, ale także umożliwienie odtworzenia co się stało w systemie informacyjnym w danym momencie.

3.4. Jak zidentyfikować systemy informacyjne, w których należy wdrożyć system zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI)?

Należy przeanalizować procesy świadczenia usług (zadań publicznych) w organizacji oraz zidentyfikować systemy informacyjne, które są wykorzystywane w procesach mających wpływ na świadczenie tych usług.

Przy identyfikacji procesów należy nie tylko wziąć pod uwagę procesy techniczne czy organizacyjne, ale także te procesy które są związane z daną usługą i są

wymagane przez przepisy prawa np. procesy służące realizacji uprawnień użytkownika, klienta, konsumenta czy abonenta.

Przy identyfikacji systemów należy zwrócić uwagę na to, czy dany system jest konieczny do świadczenia usługi, czy przetwarza dane oraz steruje procesami, od których zależy świadczenie usługi, a także czy zdarzenie w tym systemie może spowodować zaprzestanie świadczenia usługi. Każdorazowo należy wziąć pod uwagę charakter danego podmiotu. Systemy, które są w pełni odseparowane od świadczenia usługi i nie mają na nie wpływu nie podlegają obowiązkowi wdrożenia w nich systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji. Jednocześnie może być tak, że systemy te są niezbędne w procesie świadczenia usługi, np. do zapewnienia realizacji świadczeń publicznych na rzecz obywateli niezbędne są systemy księgowe, bowiem bez nich podmiot publiczny nie będzie mógł tych świadczeń realizować. Wtedy należy również ująć te systemy w SZBI.

Obowiązkiem wdrożenia SZBI należy objąć systemy informacyjne związane z działalnością danego podmiotu zgodną z załącznikiem nr 1 lub nr 2 do ustawy.

3.5. Co powinna zawierać dokumentacja systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI)?

Dokumentacja dotyczy bezpieczeństwa systemu informacyjnego wykorzystywanego w procesie świadczenia usługi i może być prowadzona w postaci elektronicznej lub w postaci papierowej.

Zakres dokumentacji podzielono na 2 części. Dokumentacja normatywna to ta część dokumentacji, która opisuje świadczoną usługę, systemy, infrastrukturę oraz funkcjonowanie bezpieczeństwa informacji w podmiocie. Dokumentacja operacyjna potwierdza wykonywanie czynności opisanych w dokumentacji normatywnej.

dokumentacja normatywna

- dokumentacja systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji
- dokumentacja ochrony infrastruktury, z wykorzystaniem której świadczona jest usługa
- dokumentacja systemu zarządzania ciągłością działania
- dokumentacja techniczna systemu informacyjnego wykorzystywanego w procesie świadczenia usługi
- dokumentacja wynikająca ze specyfiki świadczonej usługi w danym sektorze lub podsektorze

dokumentacja operacyjna

- zapisy poświadczające wykonywanie czynności wymaganych przez postanowienia zawarte w dokumentacji normatywnej, w tym automatycznie generowane zapisy w dziennikach systemów informacyjnych (logi)

Zakres przedmiotowy dokumentacji ochrony infrastruktury

Dokumentacja ochrony infrastruktury obejmuje:	charakterystykę usługi oraz infrastruktury, w której świadczona jest usługa
	ocenę aktualnego stanu ochrony infrastruktury
	szacowanie ryzyka dla obiektów infrastruktury
	plan postępowania z ryzykiem
	opis zabezpieczeń technicznych obiektów infrastruktury
	zasady organizacji i wykonywania ochrony fizycznej infrastruktury
	dane o specjalistycznej uzbrojonej formacji ochronnej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, chroniącej infrastrukturę

Może powstać z tego jeden dokument albo kilka. To należy już do decyzji podmiotu kluczowego i podmiotu ważnego. Istotne jest, aby zakres dokumentacji został zachowany.

Zakres dokumentacji operacyjnej powinien być adekwatny do danego systemu operacyjnego.

W dokumentacji SZBI powinny być ujęte wszystkie elementy wskazane w art. 8.

Ważne jest, aby podmiot dbał o bezpieczeństwo dokumentacji. Należy zapewnić dostępność dokumentacji dla uprawnionych osób (zasada *need to know*) w zakresie niezbędnym do realizacji zadań. Ograniczy to ryzyko ujawnienia informacji z dokumentacji osobom nieuprawnionym. Organizacja powinna ustalić kto i w jakim zakresie ma dostęp do dokumentacji – na żądanie kontroli należy przedstawić dowód przypisania dostępu do dokumentacji. Podmiot powinien także chronić dokumenty pod kątem fizycznym – ochrona przed uszkodzeniem (uszkodzenie papieru czy dysku), zniszczeniem, utratą, nieuprawnionym dostępem, niewłaściwym użyciem lub utratą integralności. Konieczne jest wskazanie kto odpowiada za dokumentację, kto ma ją chronić oraz jakie środki wdrożono, aby chronić dokumentację np. szkolenia, środki fizyczne (przechowywanie papierowej dokumentacji w zamkniętym pomieszczeniu czy szafie), środki techniczne np. szyfrowanie plików z dokumentacją. Pamiętać także należy o oznaczaniu kolejnych wersji dokumentów – ułatwi to identyfikację zmian i odnalezienie aktualnej wersji. Aby potwierdzić, że zniszczona dokumentacja w ogóle zaistniała, czynność zniszczenia potwierdza się protokołem brakowania. Te protokoły przechowuje się w sposób trwały, aby były dostępne dla kontrolerów.

3.6. Czy muszę tworzyć nową odrębną dokumentację systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI)?

Należy najpierw przejrzeć istniejące zasoby organizacji. Organizacje, które wdrożyły systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji według jednych z dostępnych standardów mogą wykorzystać i dostosować już istniejącą dokumentację. Tak jak jednak wspomniano, sama dokumentacja to za mało, zapewnienie cyberbezpieczeństwa musi być realne, a nie papierowe.

3.7. Kupiłem dokumentację zgodną z NIS2. Czy jestem zgodny z ustawą o KSC?

Unijne i krajowe regulacje wymagają realnego zapewnienia cyberbezpieczeństwa. Organizacja musi być świadoma swoich aktywów, ryzyk, cyberzagrożeń i dopasować adekwatne środki techniczne i organizacyjne ograniczające ryzyko. Organizacja musi mieć wdrożone, przetestowane i stosowane w praktyce procedury zarządzania incydentami. Kupiona dokumentacja, podpisana przez zarząd i schowana w "szafie NIS2" nie zapewni realnego cyberbezpieczeństwa w organizacji.

3.8. Czy należy zapewnić szkolenia z zakresu cyberbezpieczeństwa dla personelu podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego?

Tak, podmiot musi edukować swój personel w obszarze cyberbezpieczeństwa. Edukacja ta powinna odbywać się na bieżąco, powinna uwzględniać obowiązki personelu podmiotu w ramach SZBI, istniejące procedury, a także cyberzagrożenia czy przykłady incydentów z jakimi mierzy się podmiot. Obowiązkowemu szkoleniu podlega także kierownik podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego.

3.9. Jakie są obowiązki w zakresie zarządzania bezpieczeństwem łańcucha dostaw?

Podmiot kluczowy oraz podmiot ważny jest obowiązany wdrożyć adekwatne i proporcjonalne środki techniczne i organizacyjne mające zapewnić bezpieczeństwo i ciągłość łańcucha dostaw produktów ICT, usług ICT i procesów ICT,Jak od których zależy świadczenie usługi, z uwzględnieniem związków pomiędzy bezpośrednim dostawcą sprzętu lub oprogramowania a podmiotem kluczowym lub podmiotem ważnym. W ramach tego procesu należy uwzględnić podatności związane z dostawcą sprzętu lub oprogramowania jak i ogólną jakość produktów ICT, usług ICT i procesów ICT pochodzących od dostawcy sprzętu lub oprogramowania, wyniki skoordynowanej oceny bezpieczeństwa przeprowadzonej przez Grupę Współpracy NIS oraz wyniki postępowania w sprawie uznania za dostawcę wysokiego ryzyka.

Wpisuje się to w proces zarządzania ryzykiem łańcuchów dostaw opisany w poradniku Agencji Unii Europejskiej do Spraw Cyberbezpieczeństwa[3]. Podmioty kluczowe i podmioty ważne powinny m.in.:

- znać swój łańcuch dostaw, w tym swoich dostawców oraz ryzyka związane z nimi,
- dbać o odpowiednie wymagania z zakresu cyberbezpieczeństwa w umowach, a w przypadku umów adhezyjnych z globalnymi dostawcami wybierać tych, którzy posiadają certyfikację z zakresu cyberbezpieczeństwa własnych produktów i usług,
- inwentaryzować swoje zasoby, monitorować podatności związane z wykorzystywanym sprzętem i oprogramowaniem, np. poprzez sprawdzanie na stronach internetowych baz podatności, mitygować zidentyfikowane podatności, np. poprzez aktualizację oprogramowania, jeśli jest dostępna.

3.10. Czy personel podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego podlega weryfikacji?

Ważną gwarancją prawidłowego wykonywania zadań z zakresu cyberbezpieczeństwa jest wskazanie, że zadań tych nie mogą wykonywać osoby skazane za przestępstwa przeciwko ochronie informacji, tj.: przestępstwa określone w rozdziale XXXIII Kodeksu karnego:

- art. 265 (ujawnienie informacji niejawnych),
- art. 266 (ujawnienie informacji służbowych),
- art. 267 (nielegalne uzyskanie informacji),
- art. 268 (niszczenie informacji),
- art. 268a (niszczenie danych w systemach),
- art. 269 (sabotaż komputerowy),
- art. 269a (zakłócanie sieci i systemów),
- art. 269b (bezprawne wykorzystanie programów i danych).

Daje to odpowiednią gwarancję, że zadania te będą wykonywały osoby dające rękojmię ich prawidłowej realizacji. Ograniczono się przy tym do przestępstw przeciwko ochronie informacji, ponieważ są one związane tematycznie z cyberbezpieczeństwem.

Osoba musi przedstawić zaświadczenie o niekaralności za ww. przestępstwa. Zaświadczenia w tym zakresie będą weryfikowane przez ich kierowników podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych. Po otrzymaniu zaświadczenia kierownik dopuści taką osobę do realizacji zadań związanych z systemem zarządzania bezpieczeństwem informacji oraz zgłaszaniem incydentów. Podkreślić należy, że mogą tutaj wystąpić stosunek pracy, a także inne stosunki zatrudnienia, np. umowa zlecenia. Jest to istotne w kontekście przetwarzania danych osobowych, jako że dotyczy to danych o karalności w rozumieniu art. 10 RODO. Informacje o niekaralności będą przechowywane w dokumentacji pracowniczej albo w dokumentacji związanej z daną umową w przypadku innych stosunków zatrudnienia. Oczywiście, zgodnie z RODO, takie informacje będą musiały być należycie chronione.

Wprowadza się również uprawnienie podmiotu kluczowego i podmiotu ważnego do wezwania osoby do ponownego przedstawienia zaświadczenia o niekaralności za przestępstwa przeciwko ochronie informacji, jeżeli podmiot poweźmie uzasadnione podejrzenie, że osoba ta została skazana za przestępstwo przeciwko ochronie informacji. Podejrzenie to musi być uzasadnione, w jakimś mierze uprawdopodobnione. Przy czym sam anonim czy zgłoszenie od sygnalisty może być niewystarczające w tej mierze, trzeba wziąć pod uwagę, że takie zgłoszenie może być po prostu aktem szkalującym inną osobę. Również uzasadnionym działaniem podmiotu kluczowego i podmiotu ważnego nie będzie cykliczne wzywanie danej osoby do przedstawienia zaświadczenia o niekaralności.

3.11. Czy osoba, która posiada poświadczenie bezpieczeństwa również podlega obowiązkowej weryfikacji niekaralności?

Osoba, która posiada ważne poświadczenie bezpieczeństwa upoważniające w zakresie dostępu do informacji niejawnych o klauzuli „poufne" lub wyższej nie podlega weryfikacji niekaralności.

3.12. Czy przedsiębiorcy świadczący usługi obsługi incydentów mają dodatkowe obowiązki?

Tak. Nawiązując do powszechnej międzynarodowej praktyki (publikowanie informacji na podstawie wzoru zawartego w pkt. 3.3 dokumentu RFC 2350 https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc2350), nakłada się na dostawców usług zarządzanych z zakresu cyberbezpieczeństwa obowiązek udostępniania na stronie internetowej podstawowych informacji o swojej działalności. W celu zrealizowania tego obowiązku wystarczy zamieścić krótki plik tekstowy na stronie internetowej dostawcy usług zarządzanych z zakresu cyberbezpieczeństwa. Strona internetowa dostawcy powinna być w domenie, którą dostawca zgłosił do wykazu podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych.

3.13. Jakie są obowiązki z zakresu cyberbezpieczeństwa dla samorządowych podmiotów publicznych?

Do katalogu tych podmiotów zaliczane będą również podmioty publiczne, w tym jednostki samorządu terytorialnego.

Podmioty publiczne będące podmiotami kluczowymi.	Podmioty publiczne będące podmiotami ważnymi
w odniesieniu do samorządu województwa: jednostki budżetowe oraz zakłady budżetowe z wyłączeniem a) jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe oraz ich zespołów, b) jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, o których mowa wart. 2 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	wskazane w **załączniku nr 2** w sektorze podmioty publiczne, tj. niewskazane w załączniku nr 1 Samorządowe jednostki budżetowe Samorządowe zakłady budżetowe Samorządowe instytucje kultury Spółki prawa handlowego wykonujące zadania o charakterze użyteczności publicznej w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy o gospodarce komunalnej.

c) jednostek organizacyjnych, o których mowa wart. 6 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, oprócz regionalnych ośrodków polityki społecznej, d) wojewódzkich urzędów pracy, e) parków krajobrazowych i ich zespołów, f) jednostek obsługujących, o których mowa w art. 8d ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, w zakresie w jakim prowadzą wspólną obsługę jednostek, o których mowa w lit. a–e w odniesieniu do samorządu powiatu: starostwo powiatowe w odniesieniu do samorządu gminy: urząd gminy, jeżeli zatrudnia na dzień 1 stycznia danego roku w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy na podstawie umowy o pracę co najmniej 50 osób.	

Każdorazowo należy przeanalizować status prawny danego podmiotu na gruncie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

W przypadku lokalnych wodociągów należałoby przeanalizować także podległość pod sektor:

Zaopatrzenie w wodę pitną i jej dystrybucja	Podmiot dostarczający wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, w tym przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, o którym mowa w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, z wyłączeniem podmiotów, dla których dostarczanie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi jest inną niż istotną częścią ich ogólnej działalności.

Samorządowe podmioty publiczne również prowadzą działalność jako przedsiębiorcy telekomunikacyjni, stąd mogą wchodzić pod podsektor komunikacji elektronicznej.

Wprowadzono uproszczone wymagania dla samorządowych podmiotów publicznych, które są podmiotami ważnymi. Mają one charakter listy kontrolnej

minimalnych wymogów takich jak inwentaryzacja zasobów informatycznych, weryfikacja uprawnień personelu, stosowanie oprogramowania antywirusowego, czy stosowanie zasad cyberhigieny.

Zrezygnowano więc z podejścia opartego na ryzyku, ponieważ wymagałoby to najpierw posiadania odpowiedniego personelu przez mniejsze jednostki samorządowe, który potrafiłby przeprowadzić szacowanie ryzyka i na podstawie tego wprowadzić odpowiednie środki techniczne i organizacyjne. Mniejsze jednostki samorządowe nie posiadają takich zasobów osobowych, stąd obniżono wymagania z zakresu cyberbezpieczeństwa.

Przepisy te przewidują również **możliwość zawierania porozumień i wspólnego wykonywania zadań z zakresu cyberbezpieczeństwa**. Oznacza to, że możliwe będzie np. wyznaczenie jednostki odpowiedzialnej za realizację ustawowych obowiązków przez pozostałe jednostki samorządu terytorialnego oraz spółki prawa handlowego wykonujące zadania o charakterze użyteczności publicznej. Mogą to być przypadki m.in. gdy jedna jednostka organizacyjna gminy będzie odpowiedzialna za obowiązki cyberbezpieczeństwa w pozostałych jednostkach organizacyjnych gminy.

Jednostka organizacyjna w jednej z JST może też odpowiadać za jednostki z innych JST, jeżeli zostanie zawarte stosowne porozumienie.

Jednostki obsługujące mogą być tworzone na poziomie gminy, powiatu lub województwa.

Przykładowy model jednostki obsługującej w obszarze cyberbezpieczeństwa w jednej gminie

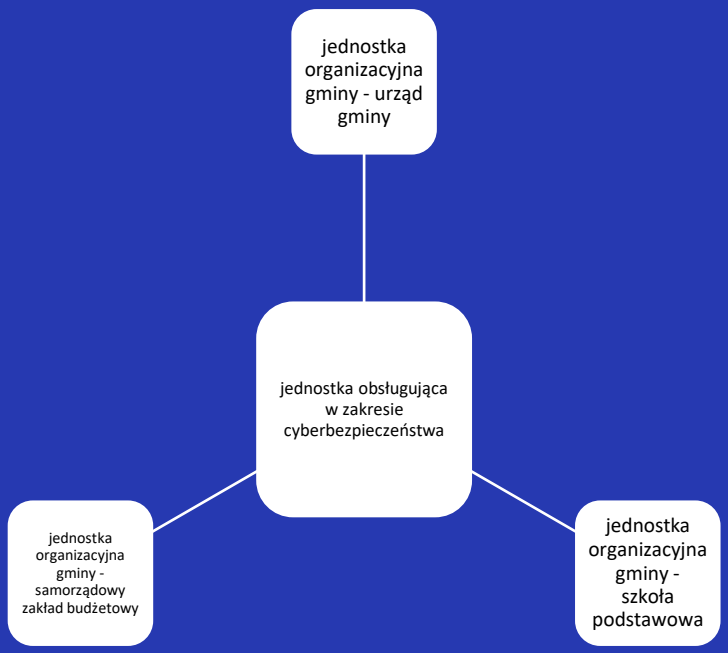

Przykładowy model jednostki obsługującej w obszarze cyberbezpieczeństwa, gdy obsługuje jednostki z kilku gmin

Przykładowy schemat jednostki obsługującej z powiatu, która obsługuje jednostki z różnych JST

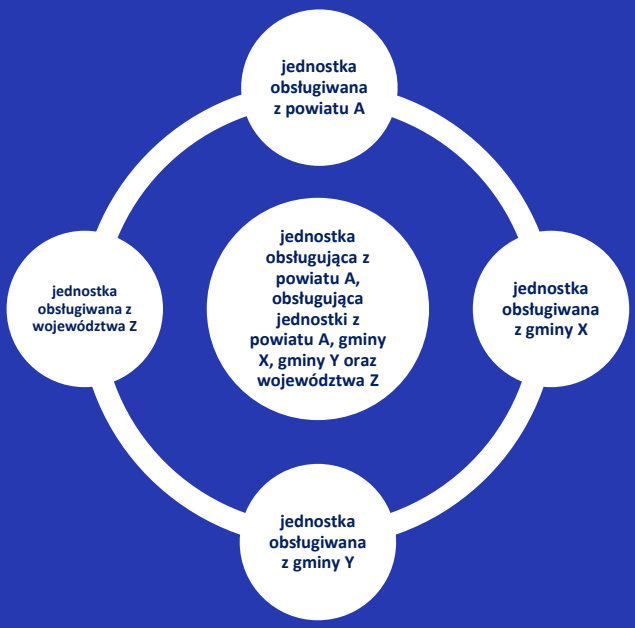

Przepisy ustawy umożliwią także docelowo **współpracę w zakresie cyberbezpieczeństwa pomiędzy gminami i powiatami**, tak aby zapewnić jeszcze większą skuteczność oraz prawidłową realizację obowiązków oraz zmitygować ich koszty. Proponowane przepisy w znacznym stopniu ułatwią wdrażanie i realizację obowiązków z zakresu cyberbezpieczeństwa, szczególnie w tych jednostkach

samorządu terytorialnego, które zmagają się z problemami kadrowymi, czy niewystarczającymi środkami finansowymi.

Jednostce obsługowej mogą być powierzone wszystkie lub niektóre zadania wynikające z wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji.

3.14. Czy muszę mieć Security Operations Center (SOC)?

Nie ma narzuconych rozwiązań technicznych czy organizacyjnych. To podmiot kluczowy lub podmiot ważny musi podjąć decyzję o tym, jakie rozwiązanie będzie adekwatne do jego sytuacji. Pamiętajmy, że ustawa obejmuje wiele bardzo zróżnicowanych podmiotów. Podmioty mogą zdecydować się na zewnętrzne, komercyjne usługi, lub postawić na budowanie własnych kompetencji, często w ramach grupy kapitałowej.

3.15. Jakie są obowiązki podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych w zakresie kontaktów z innymi podmiotami oraz użytkownikami?

Podmioty kluczowe i podmioty ważne muszą również wyznaczyć dwie osoby do kontaktów z innymi podmiotami krajowego systemu cyberbezpieczeństwa.

Podmiot będący mikroprzedsiębiorcą lub małym przedsiębiorcą wyznaczy jedną osobę, ponieważ obowiązek wyznaczenia dwóch osób mógłby być zbyt dużym obciążeniem.

Podmioty te mają również obowiązek zapewniania użytkownikowi usługi dostępu do wiedzy pozwalającej na zrozumienie cyberzagrożeń i stosowanie skutecznych sposobów zabezpieczania się przed tymi zagrożeniami w zakresie związanym ze świadczonymi usługami. Użytkownicy muszą posiadać aktualne informacje, aby być w stanie chronić się przed zagrożeniami.

Można wykonać ten obowiązek przez odesłanie do stron internetowych organu właściwego do spraw cyberbezpieczeństwa, CSIRT MON, CSIRT NASK, CSIRT GOV lub CSIRT sektorowego.

Każdy podmiot kluczowy oraz podmiot ważny powinien zapewnić możliwość zgłaszania przez swoich użytkowników cyberzagrożeń, podatności czy incydentu związanego z usługą świadczoną przez podmiot. Forma zgłoszenia należy już do podmiotu – czy to będzie odrębny adres poczty elektronicznej, czat na stronie internetowej, adres do doręczeń elektronicznych w przypadku podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy o doręczeniach elektronicznych.

3.16. Kto może być osobą kontaktową z podmiotami krajowego systemu cyberbezpieczeństwa?

To może być każda osoba związana z podmiotem umową o pracę lub innym stosunkiem zatrudnienia. Nie jest wymagane określone wykształcenie, w tym związane z cyberbezpieczeństwem.

3.17. Czy obowiązki z zakresu cyberbezpieczeństwa muszę realizować w ramach swojej struktury organizacyjnej?

Podmiot kluczowy lub podmiot ważny realizuje zadania za pomocą wewnętrznych struktur odpowiedzialnych za cyberbezpieczeństwo (np. komórka organizacyjna w danym podmiocie, niezależnie od jej nazwy, ale zajmująca się cyberbezpieczeństwem) lub zawiera umowę z dostawcą usług zarządzanych w zakresie cyberbezpieczeństwa. Kluczowy jest tutaj spójnik „lub” – chodzi o możliwość outsourcingu tylko niektórych zadań. Decyzja o wyborze modelu realizacji zadań należy do podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego. Podkreślić jednak należy, że musi być ona rozsądna. Zadania z zakresu cyberbezpieczeństwa nie powinny być powierzane np. przeciążonemu działowi help-desk, ponieważ nie będą one realizowane efektywnie.

4. Obowiązki kierownika podmiotu

4.1. Jakie są podstawowe obowiązki kierownika podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego?

Wskazano zadania kierownika podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego:

1) podejmuje decyzje w zakresie przygotowania, wdrażania, stosowania, przeglądu i nadzoru systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji w podmiocie – co oznacza, że kierownik odpowiada za system zarządzania bezpieczeństwem informacji i jego rozwój zgodnie z cyklem Deminga;
2) planuje adekwatne środki finansowe na realizację obowiązków z zakresu cyberbezpieczeństwa – mając na uwadze, że cyberbezpieczeństwo wymaga nakładów i nie powinny one być pomijane w budżetach podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych; z drugiej strony muszą być to adekwatne środki, czyli takie, które są też dostosowane do możliwości podmiotu;
3) przydziela zadania z zakresu cyberbezpieczeństwa w tym podmiocie i nadzoruje ich wykonanie – na przykład poprzez przyjęcie odpowiednich polityk, przydział obowiązków, wydanie upoważnień;
4) zapewnia, że personel podmiotu jest świadomy obowiązków z zakresu cyberbezpieczeństwa i zna wewnętrzne regulacje podmiotu w tym zakresie. System zarządzania bezpieczeństwem informacji wymaga, aby każdy pracownik organizacji miał przypisaną role i zadania do wykonania celem zachowania bezpieczeństwa informacji;
5) zapewnia zgodność działania tego podmiotu z przepisami prawa oraz z wewnętrznymi regulacjami podmiotu – tu chodzi o zapewnienie stosowalności w podmiocie nie tylko przepisów prawa powszechnie obowiązującego, ale również własnych regulacji, aby nie były pomijane w codziennej pracy.

4.2. Kim jest kierownik podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego?

Jest to członek zarządu lub innego organu zarządzającego, a jeżeli organ jest wieloosobowy – członków tego organu, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę.

W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się wspólników prowadzących sprawy spółki.

W przypadku spółki partnerskiej – wspólnicy prowadzący sprawy spółki albo zarząd.

W przypadku spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej – komplementariusze prowadzący sprawy spółki.

W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą za kierownika jednostki uważa się tę osobę.

Kierownikiem jest również likwidator, syndyk, zarządca ustanowiony w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz zarządca sukcesyjny oraz osoba, która dokonała zgłoszenia do naczelnika urzędu skarbowego o kontynuowaniu prowadzenia przedsiębiorstwa.

W przypadku podmiotu publicznego kierownikiem podmiotu jest kierownik jednostki sektora finansów publicznych.

4.3. Czy kierownik podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego podlega obowiązkowym szkoleniom?

Osoby kierujące podmiotami kluczowymi lub podmiotami ważnymi muszą również raz na rok przejść szkolenie z zakresu wykonywania zadań z zakresu cyberbezpieczeństwa. Dotyczy to zadań związanych z opracowaniem systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji, zgłaszania incydentów, dokumentowania SZBI. Gwarantuje to, że będą posiadać aktualną wiedzę merytoryczną potrzebną do podejmowania decyzji w tym obszarze.

4.4. Za co ponosi odpowiedzialność kierownik podmiotu kluczowego lub ważnego?

Kierownik podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego ponosi odpowiedzialność za:

- dokonanie aktualnego wpisu do wykazu podmiotów kluczowych lub podmiotów ważnych,
- wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji w podmiocie,
- realizację swoich zadań,
- weryfikację personelu realizującego zadania z zakresu systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji i zgłaszania incydentów,
- przeszkolenie siebie z realizacji obowiązków,
- wyznaczenie osób kontaktowych,
- zapewnienie użytkownikowi usługi dostępu do wiedzy z zakresu cyberbezpieczeństwa,
- zapewnienie użytkownikowi usługi możliwości zgłoszenia cyberzagrożenia, incydentu lub podatności związanych ze świadczoną usługą,
- korzystanie z systemu S46,
- zgłaszanie incydentów,
- przeprowadzanie audytów.

Kierownik podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego ponosi odpowiedzialność także wtedy, gdy niektóre z obowiązków albo wszystkie obowiązki zostały powierzone innej osobie za jej zgodą.

5. Zespoły Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego (CSIRT)

5.1. Jakie są rodzaje zespołów CSIRT?

Ustawa wprowadza pojęcia **CSIRT sektorowego** – jest to Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego, działający na poziomie sektora lub podsektora, ustanowiony przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa dla danego sektora lub podsektora.

Oprócz tego funkcjonują trzy zespoły **CSIRT poziomu krajowego**:

1) CSIRT GOV - Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego działający na poziomie krajowym, prowadzony przez Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego;

2) CSIRT MON - Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego działający na poziomie krajowym, prowadzony przez Ministra Obrony Narodowej;

3) CSIRT NASK - Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego działający na poziomie krajowym, prowadzony przez Naukową i Akademicką Sieć Komputerową - Państwowy Instytut Badawczy.

5.2. Jakie są dane kontaktowe do zespołów CSIRT poziomu krajowego?

CSIRT GOV
E-mail: csirt@csirt.gov.pl
Fax: +48 22 58 58 833

CSIRT MON
Tel.: +48 261 865 333
E-mail: csirt-mon@ron.mil.pl

CSIRT NASK
e-mail: info@cert.pl

5.3. Czym jest CSIRT sektorowy?

Jest to Zespół Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego działający na poziomie sektora lub podsektora, ustanowiony przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa dla danego sektora lub podsektora.

6. Zgłaszanie incydentów

6.1. Czym jest incydent?

Incydent jest to zdarzenie, które ma lub może mieć niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo systemów informacyjnych.

Wyjaśnienia wymaga wskazanie w definicji, że incydent to zdarzenie „które ma lub może mieć" – ta fakultatywność jest obecna od 2018 r. i przede wszystkim związana jest z zapewnieniem, że zespoły CSIRT albo osoby odpowiedzialne za obsługę incydentów w podmiocie będą otrzymywały informację o zdarzeniu, które wystąpiło i nie można było mu zapobiec, a zagraża bezpieczeństwu systemów. Dzięki temu można już rozpocząć proces zarządzania incydentem i na końcu wyciągnąć wnioski, które zapobiegną poważniejszym zdarzeniom w przyszłości. Takie podejście do incydentu pozwala zidentyfikować słabości organizacji, a także wdrożyć działania prewencyjne, poprawiające poziom bezpieczeństwa, jeszcze przed tym, zanim zdarzenie wywoła niekorzystne skutki.

Takie ukształtowanie przepisu jest zarazem zgodne z brzmieniem art. 3 rozporządzenia wykonawczego 2024/2690, w którym w kilku miejscach wskazano, że incydent uznaje się za incydent poważny (w przypadku podmiotów z sektora infrastruktury cyfrowej) jeśli „incydent spowodował lub może spowodować …".

6.2. Jakie są rodzaje incydentów?

Incydenty dzielą się na:

1) **incydent krytyczny** – incydent skutkujący znaczną szkodą dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego, interesów międzynarodowych, interesów gospodarczych, działania instytucji publicznych, praw i wolności obywatelskich lub życia i zdrowia ludzi, klasyfikowany przez właściwy CSIRT MON, CSIRT NASK lub CSIRT GOV
2) **incydent poważny** - incydent, który powoduje lub może spowodować poważne obniżenie jakości lub przerwanie ciągłości świadczenia usługi przez podmiot kluczowy lub podmiot ważny, straty finansowe dla tego podmiotu lub wpływa na inne osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej przez wywołanie poważnej szkody materialnej lub niematerialnej
3) **incydent w cyberbezpieczeństwie na dużą skalę** – incydent, którego skutki przekraczają możliwości reagowania państwa lub który ma poważny wpływ na inne państwo członkowskie Unii Europejskiej

6.3. Czy muszę zgłaszać wszystkie incydenty?

Każdy podmiot kluczowy lub podmiot ważny ma obowiązek zarządzania każdego incydentu. Jednakże obowiązkowemu zgłoszeniu podlegają jedynie incydenty poważne.

6.4. Jakie są obowiązki z zakresu obsługi incydentów?

Podmiot kluczowy lub podmiot ważny ma obowiązek zapewnić obsługę incydentu. Oznacza to m.in. obowiązek:

- zgłoszenia wczesnego ostrzeżenia o incydencie poważnym, nie później niż w ciągu 24 godzin od momentu jego wykrycia, do właściwego CSIRT sektorowego,
- zgłoszenia incydentu poważnego niezwłocznie, nie później niż w ciągu 72 godzin od momentu jego wykrycia, do właściwego CSIRT sektorowego,
- zapewnienia dostępu do informacji o rejestrowanych incydentach właściwemu CSIRT MON, CSIRT NASK, CSIRT GOV lub CSIRT sektorowemu, w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań,
- współdziałania podczas obsługi incydentu poważnego i incydentu krytycznego z właściwym CSIRT
- przekazania, na wniosek właściwego CSIRT sektorowego, sprawozdania okresowego z obsługi incydentu poważnego
- przekazania właściwemu CSIRT sektorowemu sprawozdania końcowego z obsługi incydentu poważnego, niepóźniej niż w ciągu miesiąca od dnia zgłoszenia
- informowania użytkowników swoich usług o incydencie poważnym, jeżeli ma on niekorzystny wpływ na świadczenie tych usług
- podejmowania działań naprawczych.

W ramach obsługi incydentów podmiot krajowego systemu cyberbezpieczeństwa może w szczególności podejmować działania w celu wykrywania źródła lub dokonywania analizy aktywności, w tym ruchu sieciowego, powodujących wystąpienie incydentu zakłócającego świadczenie usług przez ten podmiot. Uprawnienia te są niezbędne dla zapewnienia skutecznej reakcji na incydent, a w praktyce sprawiają one problemy praktyczne. Wykrycie źródła ataku często jest niezbędne do jego powstrzymania i przywrócenia normalnego funkcjonowania systemów.

6.5. Jak określić moment wykrycia incydentu?

Jest to moment, w którym podmiot uzyskał informacje o zdarzeniu, które kwalifikuje się jako incydent. Informacje te może uzyskać monitorując własne systemy lub pozyskując informacje od dostawcy usługi. W umowach z

dostawcami należy zawrzeć obowiązek dostawcy o niezwłocznym informowaniu o incydencie związanym z usługą dostawcy.

6.6. Czy incydenty związane z automatyką przemysłową są także zgłaszane do zespołów CSIRT sektorowych?

Tak. Incydenty w systemach automatyki przemysłowej podlegają obowiązkowemu zgłoszeniu.

Incydentem jest zdarzenie które ma lub może mieć niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo systemów informacyjnych. Definicja systemu informacyjnego uwzględnia także systemy automatyki przemysłowej.

6.7. Czy mogę dobrowolnie zgłaszać informacje o incydentach do zespołów CSIRT?

Tak, istnieje możliwość dobrowolnego zgłoszenia do zespołów CSIRT poziomu krajowego jak również CSIRT sektorowego informacji o incydentach nie podlegających obowiązkowemu zgłoszeniu, o cyberzagrożeniach, wynikach szacowania ryzyka, podatnościach, potencjalnych zdarzeniach dla cyberbezpieczeństwa czy wykorzystywanych technologiach.

Zgłoszenia te są dokonywane za pomocą systemu teleinformatycznego S46. Umożliwia to dzielenie się informacjami z zespołami CSIRT, które mogą przeanalizować je i wyciągnąć wnioski, umożliwiając lepsze wspieranie podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych.

Przykładowo informacje o podatnościach pozwolą na opracowanie sposobów ich mitygacji. Zapewniono przy tym możliwość ochrony informacji prawnie chronionych – w tym celu podmiot kluczowy i podmiot ważny ma obowiązek oznaczyć tego rodzaju informacje.

6.8. Co to jest potencjalne zdarzenie dla cyberbezpieczeństwa? Czy muszę je zgłaszać?

Jest to zdarzenie, które może mieć niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo systemów informacyjnych. Zgłaszanie takich zdarzeń do zespołów CSIRT jest nieobowiązkowe. W samej możliwości zgłoszeń tego rodzaju zdarzeń chodzi o to, aby móc wyciągnąć informacje z tego rodzaju sytuacji, które nie doprowadziły do strat, ale wyciągnięte z nich wnioski mogą pozwolić na zabezpieczenie się przed innymi incydentami.

6.9. Czym jest poważne cyberzagrożenie? Czy wiążą się z nim obowiązki informacyjne?

Poważnym cyberzagrożeniem jest cyberzagrożenie, które przez swoje właściwości techniczne może mieć poważny wpływ na bezpieczeństwo systemów informacyjnych lub użytkowników tych systemów przez wywołanie poważnej szkody materialnej lub niematerialnej. Należy poinformować użytkowników podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego o możliwych środkach zapobiegawczych przed poważnym cyberzagrożeniem. Przydatny do realizacji tego obowiązku może być ten szablon:

1. Informacja o cyberzagrożeniu	
1.1. Nazwa	Ogólna nazwa zagrożenia
1.2.Data	Data
1.3.Opis	Krótki opis zagrożenia
1.4.Źródła	Źródło pozyskania informacji o cyberzagrożeniu
1.5.Charakter cyberzagrożenia	Np. awaria systemu, błąd ludzki, zjawiska naturalne, złośliwe działanie (malicious action), błędy po stronie osób trzecich
1.6.Prawdopodobny wpływ na systemy informacyjne i usługi	Opisać prawdopodobny wpływ na systemy i usługi na podstawie dostępnej wiedzy.
2. **Kiedy komunikować?**	
2.1.Właściwości techniczne cyberzagrożenia	Krótki opis szczegółów technicznych cyberzagrożenia
2.2.Czy cyberzagrożenie może mieć wpływ na bezpieczeństwo systemów informacyjnych?	Tak lub Nie
2.3.Czy cyberzagrożenie może mieć wpływ na użytkowników?	Tak lub Nie
2.4.Czy ten wpływ jest poważny?	Należy oszacować wpływ w oparciu o przyjętą w organizacji metodę szacowania ryzyka. Na pewno wpływ cyberzagrożenia będzie większy, jeśli nie jest to typowe lub

	generalnie występujące cyberzagrożenie.
Jeśli na 2.2 lub 2.3 oraz 2.4 odpowiedź brzmi TAK	
2.5. Czy może wywołać szkodę materialną – jaką?	Opisać krótko możliwe szkody materialne, które może wywołać cyberzagrożenie – wedle najlepszej dostępnej wiedzy – nie chodzi o wycenianie potencjalnej szkody materialnej, ale o jej świadomość np. cyberzagrożenie może spowodować przestoje w dostawach prądu, co uniemożliwi prowadzenie działalności gospodarczej.
2.6. Czy może wywołać szkodę niematerialną – jaką?	Opisać krótko możliwe szkody niematerialne, np. szkody wizerunkowe, szkody zdrowotne.
Jeśli na 2.5 lub 2.6 odpowiedź brzmi TAK	
2.7. Czy szkoda może być poważna?	Ocenić potencjalną szkodę.
2.8. Czy należy zakomunikować środki zaradcze?	Jeśli zidentyfikowano, że cyberzagrożenie może mieć poważny wpływ na bezpieczeństwo systemów informacyjnych lub użytkowników oraz może spowodować poważną szkodę – materialną lub niematerialną – należy zakomunikować środki zapobiegawcze użytkownikom.
3. **Komunikacja**	
3.1. Kanał komunikacji	Wybrać kanał komunikacji adekwatny do zagrożenia i użytkowników – wiadomość email, SMS, media społecznościowe, aplikacja mobilna, strona internetowa
3.2. Środki zapobiegawcze	W komunikacji wskazać środki, które użytkownicy mogą podjąć, aby zabezpieczyć się lub ograniczyć skutki poważnego cyberzagrożenia, np. rekomendacja instalacji

	oprogramowania antywirusowego, włączenie wieloskładnikowego uwierzytelnienia, edukacja z zakresu nowych zagrożeń.
3.3. Czy informować o samym poważnym cybezagrożeniu?	Oszacować ryzyko dla komunikacji informacji o samym cyberzagrożeniu.
4. Ewaluacja – czy komunikacja była skuteczna?	
4.1. Czy komunikacja dotarła do użytkowników?	Przeanalizować dostępne logi z użytych kanałów komunikacji np. liczba unikalnych wejść na stronę.
4.2. Czy użytkownicy podjęli działania?	Przeanalizować dostępne informacje zwrotne od użytkowników np. reakcje w mediach społecznościowych.
4.3. Inne mierniki	Przeanalizować inne mierniki, jeśli są dostępne.

6.10. Czym jest incydent poważny?

Jest to incydent, który powoduje lub może spowodować poważne obniżenie jakości lub przerwanie ciągłości świadczenia usługi przez podmiot kluczowy lub podmiot ważny – a nie jak do tej pory świadczenia usługi kluczowej przez operatora usługi kluczowej. Ponadto incydentem poważnym będzie też taki, który powoduje straty finansowe dla podmiotu kluczowego i podmiotu ważnego albo wpływa na inne podmioty – osoby fizyczne, osoby prawne i ułomne osoby prawne – w taki sposób, że wywołuje szkodę materialną albo niematerialną.

W praktyce istotne znaczenie dla zidentyfikowania incydentu poważnego będą miały progi incydentu poważnego ustalone w rozporządzeniu Rady Ministrów.

6.11. Co zawiera wczesne ostrzeżenie o incydencie poważnym?

Wczesne ostrzeżenie o incydencie poważnym jest zgłaszane w terminie 24 godzin od wykrycia incydentu. Zawiera m.in.

1) dane podmiotu zgłaszającego – w tym firmę przedsiębiorcy, numer z właściwego rejestru, siedzibę i adres – chodzi o konieczność zapewnienia identyfikacji podmiotu zgłaszającego wczesne ostrzeżenie;
2) imię i nazwisko, numer telefonu służbowego oraz służbowy adres poczty elektronicznej osoby dokonującej zgłoszenia;

3) imię i nazwisko, numer telefonu służbowego oraz adres służbowej poczty elektronicznej osoby uprawnionej do składania wyjaśnień dotyczących zgłaszanych informacji. W zależności od okoliczności osoba dokonująca zgłoszenia może być jednocześnie osobą uprawnioną do składania wyjaśnień. Może być też inaczej, stąd zasadne jest wyodrębnienie tych kategorii osób;

4) wskazanie momentu wystąpienia i wykrycia incydentu poważnego oraz czas jego trwania – jest to istotne dla CSIRT który może również dokonać korelacji tych danych z innymi dostępnymi informacjami o innych incydentach i np. zidentyfikować działania grup wrogich aktorów;

5) wskazanie, czy incydent poważny został wywołany działaniem bezprawnym lub działaniem w złej wierze, jeżeli możliwe jest dokonanie takiej oceny – dzięki tej informacji CSIRT będzie wiedział, czy konieczne jest zaangażowanie organów ścigania;

6) określenie, czy incydent dotyczy innych państw członkowskich Unii Europejskiej – jest to konieczne do określenia ewentualnego wpływu transgranicznego.

6.12. Czy małe samorządowe jednostki budżetowe muszą zgłaszać wczesne ostrzeżenie o incydencie poważnym?

Podmioty publiczne będące podmiotami ważnymi mają uproszczone obowiązki przy zgłaszaniu incydentów. Nie muszą zgłaszać wczesnego ostrzeżenia, sprawozdania okresowego, sprawozdania z postępu ani sprawozdania końcowego z obsługi incydentu. Zgłaszają wyłącznie zgłoszenie incydentu poważnego.

6.13. W jaki sposób zgłasza się incydenty poważne?

Incydenty poważne są zgłaszane do CSIRT sektorowych za pomocą systemu S46, który jest prowadzony przez Ministra Cyfryzacji.

Aby korzystać z systemu, najpierw należy uzyskać do niego dostęp. W tym celu należy wypełnić oświadczenie o dołączeniu do systemu i przekazać je za pośrednictwem formularza kontaktowego.

Instrukcja, oświadczenie oraz formularz kontaktowy znajdują się pod adresem: https://www.gov.pl/web/system-s46/uzyskaj-dostep.

Zespoły CSIRT sektorowe oraz CSIRT poziomu krajowego przekażą sobie zgłoszenie incydentu zgodnie z właściwością, jeżeli w danej sprawie nie są właściwi.

6.14. Co zawiera zgłoszenie incydentu poważnego?

W ciągu 72 godzin od wykrycia incydentu poważnego podmiot kluczowy i podmiot ważny zgłasza incydent poważny wraz z dodatkowymi informacjami o tym incydencie:

1) opis wpływu incydentu poważnego na świadczenie usługi, w tym:
   a) wskazanie usługi zgłaszającego, na które incydent poważny miał wpływ.

      Aby pomóc podmiotowi zgłaszającemu incydent CSIRT musi wiedzieć na świadczenie jakich usług wpływa incydent.
   b) liczbę użytkowników usługi, na których incydent poważny miał wpływ.

      Chodzi o szacunkowe określenie liczby użytkowników na których oddziałuje incydent.
   c) zasięg geograficzny obszaru, którego dotyczy incydent poważny.

      Chodzi o określenie obszaru na który wpływa incydent poważny, przykładowo ten obszar może obejmować niedostępność usług telekomunikacyjnych na terenie dwóch powiatów, albo brak prądu w mieście wojewódzkim spowodowany awarią systemów sterowania.
   d) wpływ incydentu poważnego na świadczenie usługi przez inne podmioty.

      Podmiot kluczowy i podmiot ważny powinien, w ramach analizy kontekstu organizacji ustalić podmioty z którymi współpracuje i którym świadczy usługi. Będzie więc mógł określić, czy incydent wpływa na te podmioty czy nie.
2) opis przyczyn tego incydentu, sposób jego przebiegu oraz prawdopodobne skutki oddziaływania na systemy informacyjne lub świadczone usługi.

   Przykładowo należy wskazać oznaki naruszenia integralności systemu (indicators of compromise).
3) informacje o podjętych działaniach zapobiegawczych;
4) informacje o podjętych działaniach naprawczych;
5) aktualizację informacji przekazanych we wczesnym ostrzeżeniu, jeżeli nastąpiła ich zmiana.

6.15. Nie mam wszystkich danych w chwili zgłoszenia incydentu poważnego – co muszę zrobić?

Nie zawsze wszystkie informacje będą dostępne w trakcie zgłaszania incydentu poważnego, dlatego podmiot kluczowy lub podmiot ważny będzie obowiązany zgłosić te informacje, o których wie na moment zgłoszenia. Będzie przy tym zobligowany uzupełnić te informacje później w trakcie obsługi incydentu.

6.16. Kiedy muszę poinformować swoich użytkowników o incydencie poważnym?

Podmiot kluczowy lub podmiot ważny ma obowiązek poinformować użytkowników swoich usług o incydencie poważnym, jeżeli ma on niekorzystny wpływ na świadczenie usług.

Niekorzystny wpływ to taki, który przynosi straty dla użytkowników, np. tracą czas, pieniądze, czy w niektórych przypadkach zdrowie. Stąd też w takich sytuacjach należy ich informować o incydencie poważnym.

6.17. W jaki sposób zachować się w sytuacji, gdy jeden incydent (np. ten sam atak) ma bezpośredni wpływ na usługi świadczone w ramach różnych sektorów przez tego samego przedsiębiorcę? Czy należy dokonać zgłoszenia przez system S46 do każdego CSIRT sektorowego, który jest właściwy dla dotkniętych usług?

Wystarczy jedno zgłoszenie w systemie S46. CSIRT sektorowe mają obowiązek wzajemnego poinformowania się o incydencie

6.18. Czy istnieją przepisy unijne określające progi incydentu poważnego dla niektórych podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Tak. Zostały one określone w *Rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2024/2690 odniesieniu do:*

- *dostawców usług DNS,*
- *rejestrów nazw TLD,*
- *dostawców usług chmurowych,*
- *dostawców usług ośrodka przetwarzania danych,*
- *dostawców sieci dostarczania treści,*
- *dostawców usług zarządzanych,*
- *dostawców usług zarządzanych w zakresie bezpieczeństwa,*

- *dostawców internetowych platform handlowych,*
- *wyszukiwarek internetowych*
- *platform usług sieci społecznościowych*
- *dostawców usług zaufania*

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32024R2690.

6.19. Gdzie będą określone progi incydentu poważnego?

Progi uznania incydentu za incydent poważny zostaną określone w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów. Przy czym w tym rozporządzeniu nie będą określone progi incydentów dla podmiotów, dla których progi te ustaliła Komisja Europejska w bezpośrednio stosowalnym akcie wykonawczym wydanym na podstawie art. 23 ust. 11 dyrektywy NIS 2. Prawo krajowe nie może wkraczać w kwestie uregulowane bezpośrednio stosowalnym akcie prawa unijnego.

6.20. Niektóre dane wymagane przez ustawę przy zgłaszaniu incydentu stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa – czy mam je zgłaszać?

Dane przekazywane w zgłoszeniu incydentu mogą stanowić tajemnice prawnie chronione w tym tajemnicę przedsiębiorstwa. Jednocześnie są one potrzebne aby zespół CSIRT był w stanie efektywnie pomóc podmiotowi. Dlatego podmiot kluczowy lub podmiot ważny zgłaszający incydent ma obowiązek przekazać we wczesnym ostrzeżeniu lub w zgłoszeniu incydentu informacje stanowiące tajemnice prawnie chronione. Jednocześnie zespoły CSIRT są obowiązane zachować te informacje w tajemnicy. Informacje te powinny być stosownie oznaczone we wczesnym ostrzeżeniu lub zgłoszeniu incydentu, aby CSIRT wiedział które informacje w szczególny sposób musi chronić.

6.21. W jaki sposób mam zgłosić informacje niejawne, które dotyczą zgłoszenia incydentu poważnego?

Informacje niejawne dotyczące incydentu poważnego są zgłaszane za pomocą systemu teleinformatycznego, który otrzymał akredytację bezpieczeństwa teleinformatycznego lub inną drogą przewidzianą w ustawie o ochronie informacji niejawnych.

6.22. Czy zespoły CSIRT mogą opublikować informację o wystąpieniu incydentu poważnego?

Tak, po konsultacji z podmiotem, w którym wystąpił incydent poważny gdy jest to niezbędne, aby zapobiec wystąpieniu incydentu albo zapewnić obsługę incydentu.

6.23. Jakie sprawozdania związane z incydentem poważnym zgłasza podmiot kluczowy lub podmiot ważny?

Podmiot kluczowy lub podmiot ważny obowiązany jest złożyć sprawozdanie okresowe (na wniosek) i sprawozdanie końcowe.

Sprawozdanie okresowe dotyczy działań podjętych w trakcie obsługi incydentu poważnego. Jest ono przekazywane na wniosek CSIRT sektorowego.

Sprawozdanie końcowe przekazuje się w ciągu miesiąca od dnia zgłoszenia incydentu. Podsumowuje ono obsługę incydentu poważnego. Zawiera ono:

1) szczegółowy opis incydentu poważnego, w tym spowodowane zakłócenia i szkody;

2) rodzaj zagrożenia lub przyczynę, która prawdopodobnie była źródłem incydentu;

3) zastosowane i wdrażane środki ograniczające ryzyko;

4) transgraniczne skutki incydentu, jeżeli wystąpiły.

Podsumowując sprawozdanie końcowe opisuje co się stało, przyczynę, działania następcze oraz transgraniczne skutki incydentu. Dzięki takiemu sprawozdaniu zarówno podmiot kluczowy i podmiot ważny jak i zespół CSIRT są w stanie wyciągnąć wnioski z incydentu na przyszłość, ewentualnie wrócić do dokumentacji obsługi konkretnego incydentu, jeżeli w przyszłości pojawi się inny podobny incydent. Świadomość tego jak postąpiło się z podobnym incydentem pomoże przy obsłudze kolejnych tego typu zdarzeń.

Jeżeli jednak obsługa incydentu poważnego nie zakończyła się w terminie miesiąca podmiot zgłaszający incydent poważny przesyła **sprawozdanie z postępu obsługi incydentu**, a sprawozdanie końcowe w terminie miesiąca od zakończenia obsługi tego incydentu.

7. System S46

7.1. Czym jest system S46?

System S46 Cyber Hub to kluczowa aplikacja stanowiąca fundament Krajowego Systemu Cyberbezpieczeństwa (KSC). Jest to rozwiązanie rozwijane przez NASK-PIB na zlecenie Ministra Cyfryzacji, które zostało oficjalnie uruchomione 1 stycznia 2021 r. System jest stale rozwijany, aby sprostać nowym wymogom prawnym określonym w nowelizacji ustawy o KSC wdrażającej dyrektywę NIS2.

7.2. Do czego służy system S46?

Głównym zadaniem systemu jest pełnienie roli scentralizowanego hubu, który umożliwia podmiotom KSC (podmioty kluczowe i podmioty ważne) realizację ustawowych obowiązków oraz budowanie wspólnej odporności cyfrowej. Jego funkcjonalność opiera się na kilku kluczowych obszarach:

- **System „jednego okienka" do obsługi incydentów:** Platforma pozwala na zgłaszanie incydentów w jednym miejscu, skąd informacja trafia do właściwego CSIRT poziomu krajowego (GOV, MON lub NASK) oraz docelowo będzie trafiać do odpowiedniego CSIRT sektorowego. Eliminuje to konieczność wielokrotnego raportowania tego samego zdarzenia.
- **Budowanie świadomości sytuacyjnej:** S46 agreguje i koreluje dane o podatnościach oraz incydentach z wielu różnych źródeł. Pozwala to Pełnomocnikowi Rządu ds. Cyberbezpieczeństwa na uzyskanie unikalnego, zagregowanego obrazu stanu cyberbezpieczeństwa państwa, a co najważniejsze wesprze podmioty w ochronie przed cyberzagrożeniami.
- **Wymiana informacji i ostrzeganie:** System służy do dystrybucji ostrzeżeń o zagrożeniach, publikowania analiz merytorycznych oraz przekazywania rekomendacji technicznych.
- **Nowoczesne zarządzanie ryzykiem:** Docelowo S46 umożliwi użytkownikom monitorowanie własnej infrastruktury – po wprowadzeniu informacji o posiadanych rozwiązaniach, system będzie automatycznie generował alerty w przypadku wykrycia specyficznych podatności.
- **Zgłoszenia naruszenia ochrony danych:** Za pośrednictwem S46 możliwe będzie również dokonywanie zgłoszeń naruszeń ochrony danych osobowych bezpośrednio do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

7.3. W jaki sposób zarejestrować się w systemie S46?

Aby korzystać z systemu, najpierw należy uzyskać do niego dostęp. W tym celu należy wypełnić oświadczenie o dołączeniu do systemu i przekazać je za pośrednictwem formularza kontaktowego.

Instrukcja, oświadczenie oraz formularz kontaktowy znajdują się pod adresem: https://www.gov.pl/web/system-s46/uzyskaj-dostep.

7.4. W jaki sposób podmioty uwierzytelniają się w systemie S46?

Uwierzytelnienie następuje za pomocą Węzła Krajowego – dostępne są następujące sposoby uwierzytelnienia:

- bankowość elektroniczną,
- profil zaufany,
- aplikację mObywatel,
- e-dowód,
- certyfikat kwalifikowany.

7.5. Jakie są minimalne wymagania techniczne i funkcjonalne korzystania z systemu teleinformatycznego S46?

Korzystanie z Systemu S46 przez Internet wymaga:

1. Korzystania ze stacji roboczej chronionej przed dostępem osób nieupoważnionych, wyposażonej w:

- ochronę antywirusową,
- ochronę antymalware.

2. Korzystania z przeglądarki internetowej wykorzystującej silnik Chromium (np. Chrome, Opera, Brave) w aktualnej wersji.

Stabilnego łącza internetowego o minimalnej przepustowości 10 Mb/s.

8. Wymiana informacji z zakresu cyberbezpieczeństwa

8.1. Kto może wymieniać się informacjami z zakresu cyberbezpieczeństwa?

Informacjami z zakresu cyberbezpieczeństwa mogą wymieniać się:

- podmioty kluczowe,
- podmioty ważne,
- CSIRT MON,
- CSIRT NASK,
- CSIRT GOV,
- CSIRT sektorowy,
- dostawcy sprzętu lub oprogramowania dla tych podmiotów,
- organizacje społeczne zrzeszające podmioty kluczowe lub podmioty ważne.

8.2. Jakie informacje z zakresu cyberbezpieczeństwa mogą wymieniać miedzy sobą podmioty kluczowe i podmioty ważne?

Dopuszczalna wymiana informacji w zakresie cyberbezpieczeństwa	
Rodzaj informacji	Opis informacji
Cyberzagrożenia	wszelkie potencjalne okoliczności, zdarzenie lub działanie, które mogą wyrządzić szkodę, spowodować zakłócenia lub w inny sposób niekorzystnie wpłynąć w przypadku sieci i systemów informatycznych, użytkowników takich systemów oraz innych osób
potencjalnych zdarzeniach dla cyberbezpieczeństwa	zdarzenie, które mogło mieć niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo systemów informacyjnych jednak nie wystąpiło lub, któremu udało się zapobiec
Podatność	właściwości produktu ICT lub usługi ICT, która mogą być wykorzystane przez cyberzagrożenie
Techniki	w tym kontekście - szczegółowy opis zachowania „actor” w kontekście jego

	taktyki – por. NIST-SP-800-150 https://csrc.nist.gov/pubs/sp/800/150/final
Procedury	drobiazgowy opis działania aktora w kontekście jego techniki – por. NIST-SP-800-150
oznaki naruszenia integralności systemu informacyjnego	ang. indicators of compromise - mogą to być artefakty lub zdarzenia wskazujące na naruszenie integralności systemu – por. NIST-SP-800-150
wrogie taktyki	generalny opis działania *actora* – por. NIST-SP-800-150
grupy przestępcze	grupy sponsorowane przez obce państwa działające agresywnie w cyberprzestrzeni grupy typu *Private Sector Offensive Actors* typowe grupy cyberprzestępców hacktywiści
ostrzeżenia dotyczące cyberbezpieczeństwa	porady, biuletyny, informacje o podatnościach, exploitach itd. przykładowo alerty amerykańskiej agencji CISA
zalecenia dotyczące konfiguracji narzędzi bezpieczeństwa	informacje o ustawieniu i skonfigurowaniu narzędzi służących automatycznemu zbieraniu, wymianie analizie i wykorzystaniu informacji o cyberzagrożeniach

8.3. Kiedy wymiana informacji o cyberbezpieczeństwie jest dopuszczalna?

Wymiana informacji, ostrzeżeń i zaleceń jest dopuszczalna, jeżeli:

1) ma na celu zapobieganie incydentom, ich wykrywanie, reagowanie na nie, przywracanie normalnego działania po incydentach lub łagodzenie ich skutków lub
2) zwiększa poziom cyberbezpieczeństwa.

8.4. W jaki sposób podmioty kluczowe i podmioty ważne wymieniają się informacjami z zakresu cyberbezpieczeństwa?

Wymiana ta odbywa się odbywa się za pomocą systemu S46, systemów teleinformatycznych zapewnianych przez organy właściwe do spraw cyberbezpieczeństwa lub w drodze porozumień między podmiotami kluczowymi, podmiotami ważnymi CSIRT MON, CSIRT NASK, CSIRT GOV, CSIRT sektorowy, dostawcami sprzętu lub oprogramowania dla tych podmiotów lub organizacjami społecznymi zrzeszającymi podmioty kluczowe lub podmioty ważne.

8.5. Czy w ustawie uregulowano działalność podmiotów typu Information Sharing and Analysys Center (ISAC)?

W Polsce coraz częściej pojawiają się Information Sharing and Analysis Center – ISAC. Wprowadzono możliwość zawierania porozumień pomiędzy podmiotami kluczowymi i podmiotami ważnymi w sprawie wymiany informacji o cyberbezpieczeństwie. W tych porozumieniach należy ustalić sposób wymiany informacji i zachowania informacji w poufności pomiędzy stronami porozumienia. Te porozumienia spełniają funkcję ISAC. Podmiot kluczowy lub podmiot ważny zgłasza w wykazie podmiotów kluczowych lub podmiotów ważnych informację o zawarciu takiego porozumienia.

9. Audyty bezpieczeństwa systemu informacyjnego

9.1. Kto musi przeprowadzić cykliczny audyt?

Podmioty kluczowe mają obowiązek zapewnić przeprowadzenie, na własny koszt, co najmniej raz na 3 lata, audytu bezpieczeństwa systemu informacyjnego wykorzystywanego w procesie świadczenia usługi. Musi on być przeprowadzony przez podmiot posiadający odpowiednią akredytację, dwóch audytorów legitymujących się odpowiednimi certyfikatami i doświadczeniem lub przez CSIRT sektorowy. Audyty na zgodność należy rozumieć jako przeprowadzane na zgodność z przepisami ustawy. **Audyt może być audytem wewnętrznym lub zewnętrznym.** Audyt powinien dotyczyć całego systemu informacyjnego wykorzystywanego przez dany podmiot, a nie jedynie jego części związanych z konkretną usługą. Wynika to z tego, że dzięki powiązaniom między poszczególnymi systemami można poprzez inne elementy systemu wpłynąć na kluczową działalność danego podmiotu.

Podmioty ważne nie mają obowiązku przeprowadzenia cyklicznego audytu.

9.2. Kto może przeprowadzić audyt w podmiocie?

Audyt może być przeprowadzony przez:

1) jednostkę oceniającą zgodność, akredytowaną w zakresie właściwym do podejmowanych ocen bezpieczeństwa systemów informacyjnych;
2) co najmniej dwóch audytorów posiadających:
    a) certyfikaty określone w rozporządzeniu Ministra Cyfryzacji lub
    b) co najmniej trzyletnią praktykę w zakresie audytu bezpieczeństwa systemów informacyjnych, lub
    c) co najmniej dwuletnią praktykę w zakresie audytu bezpieczeństwa systemów informacyjnych i legitymujących się dyplomem ukończenia studiów podyplomowych w zakresie audytu bezpieczeństwa systemów informacyjnych, wydanym przez jednostkę organizacyjną, która w dniu wydania dyplomu była uprawniona, zgodnie z odrębnymi przepisami, do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych, technicznych lub prawnych;
3) CSIRT sektorowy.

9.3. Jakie certyfikaty uprawniają do przeprowadzenia audytu?

Następujące certyfikaty uprawniają do przeprowadzenia audytu:

1 Certified Internal Auditor (CIA);

2 Certified Information System Auditor (CISA);

3 Certyfikat audytora wiodącego systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji według normy PN-EN ISO/IEC 27001 wydany przez jednostkę oceniającą zgodność, akredytowaną, w zakresie certyfikacji osób;

4 Certyfikat audytora wiodącego systemu zarządzania ciągłością działania PN-EN ISO 22301 wydany przez jednostkę oceniającą zgodność, akredytowaną zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, w zakresie certyfikacji osób;

5 Certified Information Security Manager (CISM);

6 Certified in Risk and Information Systems Control (CRISC);

7 Certified in the Governance of Enterprise IT (CGEIT);

8 Certified Information Systems Security Professional (CISSP);

9 Systems Security Certified Practitioner (SSCP);

10 Certified Reliability Professional;

11 Certyfikaty uprawniające do posiadania tytułu ISA/IEC 62443 Cybersecurity Expert.

9.4. Czy audyt może być przeprowadzony przez osobę, która wcześniej w tym samym podmiocie realizowała zadania z zakresu SZBI?

Nie, audyt nie może być przeprowadzony przez osobę, która w tym samym podmiocie realizuje lub wcześniej realizowała zadania z zakresu SZBI oraz zgłaszania incydentów przez rok przed rozpoczęciem audytu.

9.5. Kiedy dotychczasowi operatorzy usług kluczowych mają obowiązek przeprowadzić audyt?

Dotychczasowi operatorzy usług kluczowych przeprowadzają audyt bezpieczeństwa systemu informacyjnego wykorzystywanego w procesie świadczenia usługi zgodnie z zasadą określoną w art. 15 ust. 1, tj. co najmniej raz na 3 lata, licząc od dnia sporządzenia i podpisania raportu z ostatniego audytu.

Jednocześnie, zgodnie z przepisem przejściowym (art. 25), co do operatorów usług kluczowych, którzy wykonali audyt przed wejściem w życie nowelizacji ustawy, nie stosuje się obowiązku przeprowadzenia pierwszego audytu w terminie 24 miesięcy, o którym mowa w art. 16 pkt 2.

Oznacza to, że w ich przypadku zachowany zostaje dotychczasowy cykl audytowy. Przykładowo, jeżeli operator przeprowadził audyt w maju 2024 r., kolejny audyt powinien zostać przeprowadzony najpóźniej w maju 2027 r.

Jeżeli zgodnie z cyklem audytowym audyt wypada w trakcie okresu dostosowawczego to audyt obejmie realizację wymogów dotychczasowego systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji – sprzed nowelizacji.

10. Szczególne działania na rzecz zapewnienia cyberbezpieczeństwa

10.1. Czym jest polecenie zabezpieczające? Czy Minister Cyfryzacji będzie cenzurował internet w Polsce lub nawet wyłączy Internet w Polsce za pomocą polecenia zabezpieczającego?

Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego polecenia zabezpieczającego jest konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa narodowego, ponieważ cyberataki są coraz częstsze i coraz bardziej niebezpieczne. Należy podkreślić, że są one dokonywane zarówno przez zwykłych przestępców jak i sprawców powiązanych z określonymi państwami, którzy dysponują znaczną wiedzą i zasobami. Państwo musi mieć odpowiednie prawne środki reakcji na incydenty krytyczne, aby bronić swojego społeczeństwa i gospodarki przed skutkami tych incydentów.

Polecenie zabezpieczające będzie skutecznym środkiem przeciwdziałania incydentom krytycznym. Będzie miało charakter proporcjonalny do cyberzagrożenia. Wpłynie ono wyłącznie w niezbędnym zakresie na swobodę działalności gospodarczej, aby uchronić kluczowe podmioty przed skutkami incydentu krytycznego, który jak wspomniano wyżej, w bardzo poważny sposób zagraża obywatelom, gospodarce, czy szerzej bezpieczeństwu narodowemu. Katalog zachowań możliwych do nałożenia w drodze polecenia zabezpieczając go zostanie ustawowo ograniczony. Ponadto minister będzie zobligowany wybrać zachowanie adekwatne do cyberzagrożenia, jakie stwarza incydent krytyczny. Przeciwdziała to arbitralności władzy publicznej.

Polecenie zabezpieczające nie cenzuruje ani nie wyłącza internetu w Polsce. Umożliwia natomiast zablokowanie konkretnego ruchu sieciowego, który został zidentyfikowany przez zespoły CSIRT jako przyczyna incydentu krytycznego. Chodzi o przeciwdziałanie atakom typu DDoS.

10.2. Kto może być adresatem polecenia zabezpieczającego?

Adresatem polecenia zabezpieczającego mogą być podmioty kluczowe i podmioty ważne określone rodzajowo oraz podmioty finansowe.

10.3. Jakie działania mogą być nakazane w ramach polecenia zabezpieczającego?

W ramach polecenia zabezpieczającego mogą być nakazane podmiotom kluczowym i podmiotom ważnym następujące działania:

1) nakaz przeprowadzenia szacowania ryzyka związanego ze stosowaniem określonego produktu ICT, usługi ICT lub procesu ICT i wprowadzenie środków ochrony proporcjonalnych do zidentyfikowanych ryzyk;
2) nakaz przeglądu planów ciągłości działania, planów awaryjnych i planów odtworzenia działalności pod kątem ryzyka wystąpienia incydentu krytycznego związanego z daną podatnością;
3) nakaz zastosowania określonej poprawki bezpieczeństwa w produkcie ICT lub usłudze ICT posiadającym daną podatność;
4) nakaz szczególnej konfiguracji produktu ICT lub usługi ICT, zabezpieczającej przed wykorzystaniem określonej podatności;
5) nakaz wzmożonego monitorowania zachowania systemu informacyjnego;
6) zakaz korzystania z określonego produktu ICT lub usługi ICT, które posiada podatność, która przyczyniła się do zaistnienia incydentu krytycznego;
7) nakaz wprowadzenia ograniczenia ruchu sieciowego przychodzącego do infrastruktury podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego, który skutkując zakłóceniem usług świadczonych przez ten podmiot został sklasyfikowany przez CSIRT MON, CSIRT NASK lub CSIRT GOV jako przyczyna trwającego incydentu krytycznego;
8) nakaz wstrzymania dystrybucji lub zakaz instalacji określonej wersji oprogramowania;
9) nakaz zabezpieczenia określonych informacji, w tym dzienników systemowych;
10) nakaz wytworzenia obrazów stanu określonych urządzeń zainfekowanych złośliwym oprogramowaniem

10.4. Na czym polega ocena bezpieczeństwa?

Ocena bezpieczeństwa polega na przeprowadzeniu testów bezpieczeństwa systemu informacyjnego wykorzystywanego przez podmiot krajowego systemu cyberbezpieczeństwa w celu identyfikacji podatności tego systemu. Wyboru rodzaju testów bezpieczeństwa dokonuje się adekwatnie do systemu informacyjnego i świadczonej usługi z uwzględnieniem specyfiki sektora lub podsektora.

10.5. Kto może przeprowadzać ocenę bezpieczeństwa?

Ocenę bezpieczeństwa może przeprowadzić CSIRT MON, CSIRT NASK, CSIRT GOV lub CSIRT sektorowy. Ocena odbywa się za zgodą podmiotu krajowego systemu cyberbezpieczeństwa wyrażoną w formie pisemnej lub formie elektronicznej pod rygorem nieważności albo na zlecenie organu właściwego do spraw cyberbezpieczeństwa. Zlecenie może dotyczyć tylko podmiotów kluczowych.

10.6. Jakie są gwarancje dla podmiotu krajowego systemu cyberbezpieczeństwa przy przeprowadzaniu oceny bezpieczeństwa?

Celem oceny bezpieczeństwa jest pomoc w identyfikacji podatności. Ma ona charakter prewencyjny. Jednakże prowadzenie tej oceny nie może zaszkodzić systemowi informacyjnemu, a szerzej podmiotowi, który korzysta z tego systemu i świadczy usługi dla swoich klientów. Dlatego wprowadza się zasadę, zgodnie z którą czynności przeprowadzane w ramach oceny bezpieczeństwa powinny w jak najmniejszym stopniu zakłócać funkcjonowanie tego systemu lub ograniczać jego dostępność. Tym bardziej nie jest dopuszczalne, aby działania te doprowadziły do nieodwracalnego zniszczenia danych w systemie poddanym ocenie. Przepis ten ma stanowić ogólną zasadę dla osób przeprowadzających ocenę bezpieczeństwa i stanowi gwarancję dla podmiotu krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, wobec którego prowadzona jest ocena bezpieczeństwa. Dodatkowo wprowadzono katalog sytuacji w których ocena bezpieczeństwa nie może być przeprowadzona, a rozpoczętą przerywa się. Są to sytuacje, gdy:

1) podmiot krajowego systemu cyberbezpieczeństwa nie posiada kopii bezpieczeństwa badanego systemu;
2) istnieje zagrożenie nieodwracalnego zniszczenia danych przetwarzanych w systemie;
3) czas potrzebny na przywrócenie systemu z kopii bezpieczeństwa może w istotny sposób zakłócić pracę systemu lub ograniczyć jego dostępność;
4) czynności podejmowane podczas oceny bezpieczeństwa mogą doprowadzić do uszkodzenia produktów ICT wchodzących w skład tego systemu oraz innych systemów informacyjnych podmiotu kluczowego;
5) istnieje zagrożenie ograniczenia dostępności usług świadczonych przez podmiot krajowego systemu cyberbezpieczeństwa.

Ponadto informacje uzyskane w wyniku oceny stanowią tajemnicę prawnie chronioną. Zespół CSIRT nie będzie mógł wykorzystać ich do realizacji innych zadań ustawowych. Informacje te będą podlegały niezwłocznemu, komisyjnemu i protokolarnemu zniszczeniu. Zniszczeniu nie podlegają informacje o czynnościach przeprowadzanych w ramach oceny bezpieczeństwa oraz o wykrytych podatnościach systemu informacyjnego.

10.7. Czy Pełnomocnik Rządu do spraw Cyberbezpieczeństwa może wydawać rekomendacje?

Pełnomocnik Rządu do Spraw Cyberbezpieczeństwa wydaje dwa rodzaje rekomendacji:

1. **Rekomendacje dotyczące stosowania produktów ICT lub usług ICT, w szczególności w zakresie wpływu na bezpieczeństwo publiczne lub istotny interes bezpieczeństwa państwa**.

Rekomendacje te wydaje się po uzyskaniu opinii Kolegium do Spraw Cyberbezpieczeństwa lub z urzędu po uzyskaniu przez Pełnomocnika informacji o cyberzagrożeniu, która uprawdopodobni możliwość wystąpienia incydentu krytycznego.

Lista dotychczas wydanych rekomendacji jest dostępna pod adresem: https://dane.gov.pl/pl/dataset/20102/resource/897674,wykaz-rekomendacji-penomocnika-rzadu-do-spraw-cyberbezpieczenstwa/table?page=1&per_page=20&q=&sort=

2. Nowe przepisy umożliwią wydawanie przez Pełnomocnika **rekomendacji określających środki techniczne i organizacyjne stosowane w celu zwiększenia bezpieczeństwa systemów informacyjnych podmiotów krajowego systemu cyberbezpieczeństwa**.

Ten dokument będzie publikowany na stronie podmiotowej Pełnomocnika w BIP. W takiej formie będą mogły być wydawane Narodowe Standardy Cyberbezpieczeństwa, a także inne zbiory dobrych praktyk. Podkreślić należy, że rekomendacje będą formalnie niewiążące. Decyzja o uwzględnieniu tych środków będzie należała wyłącznie do podmiotów krajowego systemu cyberbezpieczeństwa. Dzięki rekomendacjom uzyskają one fachową wiedzę, dzięki czemu będą mogły wprowadzić adekwatne do oszacowanego ryzyka zabezpieczenia.

10.8. Czy Minister Cyfryzacji zaraz po wejściu w życie ustawy o KSC opublikuje listę Dostawców Wysockiego Ryzyka?

Nie. Samo wejście w życie przepisów nie oznacza, że muszą one zostać wykorzystane.

Procedura uznania dostawcy za dostawcę wysokiego ryzyka, która została zawarta w ustawie o KSC, daje możliwość eliminacji niebezpiecznego sprzętu lub usług z kluczowych dla funkcjonowania państwa systemów informacyjnych. Ponadto, nawet w przypadku zastosowania tej procedury, decyzja nie będzie dotyczyła całego asortymentu danego podmiotu, a jedynie typów sprzętu lub oprogramowania wskazanych w samej decyzji.

11. Nadzór nad podmiotami kluczowymi i ważnymi

11.1. Kim są organy właściwe do spraw cyberbezpieczeństwa?

Organy właściwe do spraw cyberbezpieczeństwa sprawują nadzór nad podmiotami kluczowymi i podmiotami ważnymi.

Sektor wraz z organem właściwym:

Energia – Minister Energii

Transport – Minister Infrastruktury

Bankowość i infrastruktura rynków finansowych – Komisja Nadzoru Finansowego

Ochrona zdrowia – Minister Zdrowia; Minister Obrony Narodowej

Zaopatrzenie w wodę pitną i jej dystrybucja – Minister Infrastruktury

Zbiorowe odprowadzanie ścieków – Minister Infrastruktury

Infrastruktura cyfrowa

- ✓ Infrastruktura cyfrowa z wyłączeniem komunikacji elektronicznej – Minister Cyfryzacji, Minister Obrony Narodowej
- ✓ Komunikacja elektroniczna – Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej

Zarządzanie usługami ICT – Minister Cyfryzacji

Przestrzeń kosmiczna – Minister Finansów i Gospodarki

Podmioty publiczne – Minister Cyfryzacji, Minister Finansów i Gospodarki, Minister Obrony Narodowej

Usługi pocztowe – Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej

Inwestycje energetyki jądrowej – Minister Energii

Gospodarowanie odpadami – Minister Klimatu i Środowiska

Produkcja, wytwarzanie i dystrybucja chemikaliów – Minister Finansów i Gospodarki

Produkcja, przetwarzanie i dystrybucja żywności – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Produkcja

- ✓ Produkcja wyrobów medycznych i wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro – Minister Zdrowia

- ✓ Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – Minister Finansów i Gospodarki
- ✓ Produkcja urządzeń elektrycznych – Minister Finansów i Gospodarki
- ✓ Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana – Minister Finansów i Gospodarki
- ✓ Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – Minister Finansów i Gospodarki
- ✓ Produkcja pozostałego sprzętu transportowego – Minister Finansów i Gospodarki

Dostawcy usług cyfrowych – Minister Cyfryzacji

Badania naukowe – Minister Nauki, Minister Obrony Narodowej

Podmioty publiczne – Minister Cyfryzacji

11.2. Co w przypadku gdy ten sam podmiot będzie podlegał pod kilka organów właściwych do spraw cyberbezpieczeństwa?

Organy właściwe do spraw cyberbezpieczeństwa będą mogły wspólnie sprawować nadzór, w tym wspólnie prowadzić kontrole, nad podmiotami kluczowymi lub podmiotami ważnymi. Ponadto będą mogły przyjąć wspólną metodykę nadzoru nad podmiotami, które podlegają pod kilka organów. Jednym z elementów tej metodyki powinno być przyjęcie mechanizmu, który przeciwdziałałby wydawaniu wzajemnie sprzecznych zaleceń pokontrolnych wobec tego samego podmiotu.

11.3. Kto jest organem właściwym do spraw cyberbezpieczeństwa dla podmiotów publicznych?

Co do zasady organem właściwym do spraw cyberbezpieczeństwa dla podmiotów publicznych jest Minister Cyfryzacji.

Wyjątki:

Dla podmiotów podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych oraz dla urzędu obsługującego tego Ministra – Minister Obrony Narodowej.

Organem właściwym do spraw cyberbezpieczeństwa w sektorze podmiotów publicznych dla jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych lub przez niego nadzorowanych, urzędu obsługującego tego ministra oraz spółki Aplikacje Krytyczne, jest minister właściwy do spraw finansów publicznych.

Dla podmiotów publicznych, który jest wymieniony w innym sektorze niż sektor podmiotów publicznych organem właściwym do spraw cyberbezpieczeństwa jest organ właściwy dla danego sektora

przykładem jest Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych dla której organem właściwym będzie Minister Energii. Wyjątek ten nie dotyczy samorządowych podmiotów publicznych.

11.4. Jakie są środki nadzoru nad podmiotami kluczowymi?

Spośród czynności nadzorczych warto wskazać:

- podejmowanie kontroli przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa
- nakazanie audytu ad hoc
- przeprowadzenie oceny bezpieczeństwa systemu informacyjnego
- żądanie udzielenia informacji, danych i dokumentów od podmiotu
- wniosek o udzielenie dowodów realizacji wymogów SZBI

Organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może wystąpić do podmiotu z ostrzeżeniem, w którym wskaże czynności które należy podjąć w celu dostosowania się do wymogów ustawy.

Organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może nakazać środki egzekwujące obowiązki ustawowe wobec podmiotu kluczowego:

- Nakaz:
  - podjęcia określonych czynności dotyczących obsługi incydentu
  - zaniechania naruszania przepisów ustawy
  - zapewnienia zgodności SZBI z wymogami ustawy
  - zgłoszenia incydentu poważnego
  - poinformowania użytkowników usług o cyberzagrożeniu oraz o możliwych środkach które należy podjąć w reakcji na to zagrożenie
  - wdrożenia zaleceń wydanych w wyniku audytu bezpieczeństwa systemu informacyjnego
  - Podanie do wiadomości publicznej informacji o naruszeniu przepisów ustawy lub o incydencie poważnym w podmiocie
- Wyznaczyć urzędnika monitorującego działalność danego podmiotu, nie dłużej niż przez miesiąc.

Środkiem ostatecznym jest wniosek o zawieszenie, ograniczenie lub cofnięcie zezwolenia czy koncesji na daną działalność.

11.5. Jakie są środki nadzoru nad podmiotami ważnymi?

Spośród czynności nadzorczych warto wskazać:

- podejmowanie kontroli przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa
- nakazanie audytu ad hoc
- przeprowadzenie oceny bezpieczeństwa systemu informacyjnego
- żądanie udzielenia informacji, danych i dokumentów od podmiotu
- wniosek o udzielenie dowodów realizacji wymogów SZBI.

Organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może wystąpić do podmiotu z ostrzeżeniem, w którym wskaże czynności które należy podjąć w celu dostosowania się do wymogów ustawy.

Organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może nakazać środki egzekwujące obowiązki ustawowe wobec podmiotu ważnego:

- Nakaz:
  - podjęcia określonych czynności dotyczących obsługi incydentu
  - zaniechania naruszania przepisów ustawy
  - zapewnienia zgodności SZBI z wymogami ustawy
  - zgłoszenia incydentu poważnego
  - poinformowania użytkowników usług o cyberzagrożeniu oraz o możliwych środkach które należy podjąć w reakcji na to zagrożenie
  - wdrożenia zaleceń wydanych w wyniku audytu bezpieczeństwa systemu informacyjnego
  - Podanie do wiadomości publicznej informacji o naruszeniu przepisów ustawy lub o incydencie poważnym w podmiocie.

11.6. Czym są dowody realizacji wymogów SZBI?

Organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może prosić podmiot kluczowy lub podmiot ważny o przedstawienie dowodów realizacji systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji. Mogą być dokumenty np. procedury, polityki, upoważnienia, zakresy obowiązków ale również relacje personelu. Wymagane jest udowodnienie stosowania przepisów ustawy a nie przedstawienie formalnie poprawnych dokumentów.

12. Kary pieniężne

12.1. Czy kary pieniężne będą nakładane od razu po wejściu w życie ustawy?

Nie, kary pieniężne będą nakładane dopiero po 2 latach od wejścia w życie ustawy, tj. po 3.04.2028. Wyjątkiem jest kara ekstraordynaryjna.

12.2. Kto nakłada kary pieniężne?

Kary pieniężne są nakładane na podmioty ważne i kluczowe przez organ właściwy do sprawy cyberbezpieczeństwa w danym sektorze. Dla przykładu kary pieniężne dla sektora usług pocztowych będzie nakładał Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

W szczególnych przypadkach kary pieniężne będzie mógł również nakładać Minister właściwy do spraw informatyzacji. Karze takiej podlega:

- podmiot świadczący usługi rejestracji nazw domen, który nie wykonuje obowiązków, o których mowa w art. 16b i art. 16c;
- rejestr nazw domen najwyższego poziomu (TLD), który nie wykonuje obowiązków, o których mowa w art. 16b i art. 16c;
- producent lub dostawca, który nie przekazał dokumentacji badanego produktu ICT lub usługi ICT na wezwanie CSIRT MON, CSIRT NASK lub CSIRT GOV;

Natomiast w przypadku podmiotu finansowego w rozumieniu rozporządzenia 2022/2554 kary nakłada organ w rozumieniu tego rozporządzenia.

12.3. Jakie kary może nałożyć organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa?

Kary są jednym ze środków nadzorczych, niezależnym od pozostałych. Środki nadzorcze mają charakter prewencyjny oraz następczy. Decyzja o wydaniu kary pieniężnej poprzedzona jest ostrzeżeniem i informowaniem o wstępnych ustaleniach.

Kary pieniężne dzielą się na fakultatywne, obligatoryjne, okresowe oraz karę ekstraordynaryjną – karę do 100 mln zł.

12.4. Jak wysokie mogą być kary pieniężne?

Dla podmiotu kluczowego	Dla podmiotu ważnego
10 mln euro lub	7 mln euro lub

2% przychodów osiągniętych przez podmiot kluczowy z działalności gospodarczej w roku obrotowym poprzedzającym wymierzenie kary, przy czym zastosowanie ma kwota wyższa	1,4% przychodów osiągniętych przez podmiot ważny z działalności gospodarczej w roku obrotowym poprzedzającym wymierzenie kary
Nie mniejsza niż 20 000 zł	Nie mniejsza niż 15 000 zł

Wysokość kar dla kierownika podmiotu	
Dla podmiotu publicznego	**Dla podmiotu prywatnego**
W kwocie nie większej niż 100 % otrzymywanego przez ukaranego wynagrodzenia	W kwocie nie większej niż 300 % otrzymywanego przez ukaranego wynagrodzenia

12.5. Czym jest kara okresowa?

W celu przymuszenia podmiotu do wykonania nałożonych na niego obowiązków, organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może nałożyć na ten podmiot, w drodze decyzji, okresową karę pieniężną.

Nakładana jest za każdy dzień opóźnienia wykonania decyzji, w wysokości od 500 zł do 100 000 zł.

12.6. Czym jest kara ekstraordynaryjna?

Jest to specjalna kara stosowana tylko przy poważnych naruszeniach. Kara ta może wynosić maksymalnie 100 mln zł, a przesłankami do jej nałożenia są:

- ✓ bezpośrednie i poważne cyberzagrożenie dla obronności, bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa i porządku publicznego lub życia i zdrowia ludzi,
- ✓ oraz zagrożenie wywołania poważnej szkody majątkowej lub poważnych utrudnień w świadczeniu usług .

12.7. Czy organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa ostrzega podmiot przed nałożeniem kary?

Tak, w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że działania lub zaniechania podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego mogą naruszać przepisy ustawy, organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa kieruje do tego podmiotu pismo w formie elektronicznej z ostrzeżeniem, w którym wskazuje czynności, jakie należy podjąć w celu zapobieżenia lub zaprzestania naruszania przepisów ustawy wraz z terminem na ich wykonanie.

12.8. Czy organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa informuje o wstępnych ustaleniach?

Tak, organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa przed zastosowaniem środków oraz przed nałożeniem kary pieniężnej, informuje podmiot o wstępnych ustaleniach, które mogą prowadzić do wydania decyzji. Informacja zawiera szczegółowe uzasadnienie potwierdzające zasadność zamiaru zastosowania środków lub nałożenia kary pieniężnej.

Organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może odstąpić od poinformowania o wstępnych ustaleniach w przypadku, gdy utrudniłoby to natychmiastowe działanie w celu zapobieżenia incydentom, reakcji na nie lub mogłoby mieć niekorzystny wpływ na bezpieczeństwo państwa lub porządek publiczny.

Jednocześnie podmiot może w terminie 7 dni, przedstawić swoje stanowisko, do którego organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa musi się ustosunkować, uwzględniając stanowisko lub odrzucając wraz ze stosownym uzasadnieniem.

12.9. Jakie są przesłanki nałożenia kary pieniężnej?

Karze pieniężnej podlega podmiot kluczowy lub podmiot ważny, który:

- Nie wpisał się do wykazu w terminie,
- nie uzupełnił brakujących danych w wykazie,
- nie dokonał korekty danych pomimo wezwania,
- wprowadził niezgodne ze stanem faktycznym dane do wykazu,
- nie przeprowadza systematycznego szacowania ryzyka wystąpienia incydentu i nie zarządza tym ryzykiem,
- nie wdrożył SZBI,
- nie wyznaczył osoby odpowiedzialnej za utrzymywanie kontaktów z podmiotami KSC,
- nie przeprowadził audytu w terminie,
- uniemożliwia wykonywanie kontroli,
- uniemożliwia lub utrudnia pracę urzędnikowi monitorującemu,
- nie przekazuje na żądanie organu właściwego ds. cyberbezpieczeństwa informacji i dokumentów niezbędnych do wykonywania obowiązków z zakresu nadzoru i kontroli,
- nie wykonał w wyznaczonym terminie zaleceń pokontrolnych,
- w przypadku decyzji (wydanej dostawcy wysokiego ryzyka) nie wycofał na sprzętu lub oprogramowania,
- nie przekazał informacji pomimo wniosku o wycofanych typach produktów ICT, rodzajach usług ICT i konkretnych procesach ICT,
- nie wdrożył w terminie określonym w poleceniu zabezpieczającym określonego zachowania,
- uniemożliwia wykonywanie kontroli,

- uniemożliwia lub utrudnia pracę urzędnikowi monitorującemu,
- nie przekazuje na żądanie organu właściwego ds. cyberbezpieczeństwa informacji i dokumentów niezbędnych do wykonywania obowiązków z zakresu nadzoru i kontroli,
- nie wykonał w wyznaczonym terminie zaleceń pokontrolnych,
- w przypadku decyzji (wydanej dostawcy wysokiego ryzyka) nie wycofał na sprzętu lub oprogramowania,
- nie przekazał informacji pomimo wniosku o wycofanych typach produktów ICT, rodzajach usług ICT i konkretnych procesach ICT,
- nie wdrożył w terminie określonym w poleceniu zabezpieczającym określonego zachowania,
- nie współpracuje podczas obsługi incydentu poważnego lub krytycznego z właściwym CSIRT,
- nie usunął podatności po wezwaniu przez właściwy CSIRT,
- nie powołał wewnętrznej struktury odpowiedzialnej za cyberbezpieczeństwo lub nie zawarł umowy z podmiotem świadczącym usługi z zakresu cyberbezpieczeństwa,
- nie korzysta z systemu teleinformatycznego na podstawie porozumienia zawartego z ministrem.

12.10. Jakie są przesłanki nałożenia kary pieniężnej na kierownika podmiotu?

Karze pieniężnej może podlegać kierownik podmiotu kluczowego lub podmiotu ważnego, który:

- nie wykonuje co najmniej jednego z obowiązków dotyczących wykazu,
- nie wykonuje co najmniej jednego z obowiązków dotyczących SZBI,
- nie przeszedł raz do roku obowiązkowego szkolenia z zakresu cyberbezpieczeństwa,
- nie dopilnował, aby osoba realizująca zadania z zakresu cyberbezpieczeństwa przed rozpoczęciem ich wykonywania przedstawiła zaświadczenie o niekaralności za przestępstwa przeciwko ochronie informacji,
- nie wyznaczył co najmniej dwóch osób do kontaktu z podmiotami KSC,
- nie zapewnił użytkownikowi możliwości zgłoszenia cyberzagrożenia,
- Nie wykonuje co najmniej jednego z obowiązków dotyczących postępowania z dokumentacją,
- nie wykonuje co najmniej jednego z obowiązków dotyczących obsługi incydentów,
- przekazał sprawozdanie końcowe, niezawierające określonych elementów,
- nie wykonuje obowiązku dotyczącego sprawozdań,
- nie wykonuje obowiązku dotyczącego wewnętrznych struktur,
- nie wykonuje co najmniej jednego z obowiązków dotyczących audytu.

12.11. Jakie są kryteria analizy przed nałożeniem kary pieniężnej?

Głównymi kryteriami analizy przed nałożeniem kary pieniężnej jest waga naruszenia i znaczenie naruszonych przepisów ustawy, czas trwania naruszenia, wcześniejsze poważne naruszenia ze strony danego podmiotu

oraz

wysokość przychodu uzyskanego z działalności gospodarczej w roku obrotowym poprzedzającym wymierzenie kary pieniężnej , gdzie dla podmiotu prywatnego głównym kryterium jest wysokość przychodu, dla podmiotów publicznych możliwości finansowe oparte o m.in. środki budżetowe, a dla kierownika podmiotu jego możliwości finansowe.

12.12. Czy organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa może odstąpić od nałożenia kary pieniężnej?

Tak, jeżeli waga naruszenia i znaczenie naruszonych przepisów są znikome, a podmiot albo kierownik podmiotu zaprzestał naruszania prawa lub naprawił wyrządzoną szkodę organ może odstąpić od nałożenia kary.

12.13. Czy postępowanie nakładania kary może zostać umorzone?

Co do zasady tak, ale tylko na zasadach określonych w Kodeksie Postępowania Administracyjnego, w szczególności gdy postępowanie stało się bezprzedmiotowe.

12.14. Jakie są elementy poważnego naruszenia?

Elementami poważnego naruszenia jest m.in.:

- powtarzające się naruszenie,
- niezgłoszenie lub nieobsłużenie incydentów poważnych,
- nieusunięcie uchybień zgodnie z wiążącymi nakazami organów właściwych do spraw cyberbezpieczeństwa,
- utrudnianie prowadzenia audytów lub działań monitorujących nakazanych przez organ właściwy do spraw cyberbezpieczeństwa po stwierdzeniu naruszenia,
- dostarczanie nieprawdziwych lub rażąco niedokładnych informacji w odniesieniu do środków zarządzania ryzykiem w cyberbezpieczeństwie lub obowiązków zgłaszania incydentów poważnych.

13. Inne

13.1. Czy istnieją dodatkowe przepisy unijne określające wymagania cyberbezpieczeństwa dla niektórych podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych?

Tak. Działając na podstawie upoważnienia zawartego w art. 21 ust. 5 dyrektywy NIS 2 Komisja Europejska wydała rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2024/2690 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32024R2690 .

Rozporządzenie to zostało oparte na następujących dokumentach normalizacyjnych:

- ISO/IEC 27001
- ISO/IEC 27002
- ETSI EN 319401 - General Policy Requirements for Trust Service Providers
- CEN/TS 18026:2024 - Three-level approach for a set of cybersecurity requirements for cloud services

Środki techniczne i organizacyjne określono w załączniku do rozporządzenia.

W niektórych przypadkach, gdy załącznik posługuje się wyrażeniami np.: "w stosownych przypadkach" można odstąpić od stosowania wskazanych w załączniku środków, jeżeli nie jest to właściwe - wymaga to jednak udokumentowania.

Przykład: zakres zdarzeń, które podmioty kluczowe i podmioty ważne monitorują w swoich systemach

Ponadto podmioty kluczowe z podsektora energii elektrycznej stosują, w ramach systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji i ciągłości działania środki określone w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2024/1366 z dnia 11 marca 2024 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 poprzez ustanowienie kodeksu sieci dotyczącego zasad sektorowych w zakresie aspektów cyberbezpieczeństwa w transgranicznych przepływach energii elektrycznej.

13.2. Jaka jest relacja pomiędzy ustawą o KSC a rozporządzeniem DORA?

W zakresie sektora bankowości i infrastruktury rynków finansowych ustawa wskazuje, że pierwszeństwo przed nią mają przepisy rozporządzenia DORA. Ma to wyeliminować wątpliwości wynikające z funkcjonowania w tym obszarze, tych dwóch aktów prawnych. Dyrektywa NIS 2 w artykule 4 wskazuje na

pierwszeństwo sektorowych aktów unijnych z zakresu cyberbezpieczeństwa w zakresie środków zarządzania ryzykiem oraz zgłaszania incydentów. Komunikat Komisji – Wytyczne Komisji dotyczące stosowania art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy (UE) 2022/2555 (NIS 2) 2023/C 328/02 wskazuje, że rozporządzenie DORA jest takim aktem w zakresie podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych z sektora bankowości i infrastruktury rynków finansowych.

Zgodnie z art. 8i ustawy o KSC, pierwszeństwo nad ustawą o KSC mają regulacje DORA, z tym że do podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych z sektora bankowości i infrastruktury rynków finansowych stosuje się przepisy art. 3a (czynności dopuszczalne w ramach obsługi incydentów), art. 5 ust. 1–3 (kryteria podmiotu kluczowego i podmiotu ważnego), art. 7–7m (przepisy o wykazie podmiotów kluczowych i podmiotów ważnych), art. 8 ust. 1 pkt 1 (obowiązek prowadzenia systematycznego szacowania ryzyka wystąpienia incydentu) i pkt 2 lit. j (obowiązek stosowania podstawowych zasad cyberhigieny), art. 8h (dopuszczalność wymiany informacji), art. 9 (obowiązki w zakresie wyznaczenia osób kontaktowych), art. 11 ust. 1 pkt 5 i 6 (współdziałanie z CSIRT podczas zgłoszenia incydentów), art. 13 (dobrowolne przekazywanie informacji do CSIRT), art. 16 (stosowanie obowiązków po raz pierwszy), art. 26a ust. 2–4 (zgłoszenia podatności w ramach skoordynowanego ujawniania podatności), art. 32 (uprawnienie CSIRT do wykonywania niezbędnych działań technicznych), art. 33 ust. 5, 7 oraz 8 (rekomendacje Pełnomocnika), art. 36a, art. 36b (ocena bezpieczeństwa), art. 37 (wyłączenie ustawy z dnia 6 września 2021 r. o dostępie do informacji publicznej przy informacjach o podatnościach, incydentach i cyberzagrożeniach), art. 43 (uprawnienie organu do żądania informacji), art. 45 ust. 3, art. 46 ust. 1 pkt 1, 2, 4–7 i oraz ust. 4–6 (obowiązek korzystania z systemu teleinformatycznego S46), art. 67a (rekomendacje Pełnomocnika), art. 67c, art. 67d oraz, art. 67g, art. 67h oraz art. 67i (postępowanie w sprawie uznania za dostawcę wysokiego ryzyka oraz polecenie zabezpieczające) ustawy o KSC.

13.3. Czy podleganie pod Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów (REACH) oznacza automatyczne objęcie ustawą o KSC?

Nie. REACH i ustawa o KSC regulują różne obszary. O objęciu ustawą o KSC decyduje identyfikacja podmiotu jako podmiotu ważnego lub kluczowego w rozumieniu wyłącznie NIS2 oraz ustawy o Krajowym Systemie Cyberbezpieczeństwa, w tym wypadku kluczowy będzie załącznik nr 2 do ustawy wskazujący na sektory ważne.

13.4. Czy podmiot należący do sektora „Produkcja, wytwarzanie i dystrybucja chemikaliów" jest objęty także obowiązkami wynikającymi z rozporządzenia REACH?

Nie zawsze. Dyrektywa NIS 2 w tym sektorze jedynie w zakresie definicyjnym odwołuje się do REACH i nie wskazuje, że podmiot należący do tego sektora zawsze objęty jest wskazanymi w REACH obowiązkami. To REACH definiuje jakiego rodzaju podmioty objęte są obowiązkami wynikającymi z tego aktu.

13.5. Czy sformułowanie „Przedsiębiorstwa zajmujące się wytwarzaniem (...) mieszanin chemicznych", użyte w załączniku nr 2 do ustawy o KSC, należy interpretować szerzej niż definicję „producenta" REACH?

Nie. Dyrektywa NIS2 w sektorze „Produkcja, wytwarzanie i dystrybucja chemikaliów" w zakresie definicyjnym odwołuje się do rozporządzenia REACH, z uwagi na to Rozporządzenie REACH należy brać pod uwagę przy identyfikacji w zakresie definiującym wyrób, producenta i dystrybutora.

13.6. Czy przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją lub dystrybucją substancji lub mieszanin obejmują też dalszych użytkowników?

Co do zasady nie. W załączniku nr 2 (podmioty ważne) ustawy o KSC, ta kategoria odsyła wprost do definicji z rozporządzenia REACH, tj. producenta substancji praz dystrybutora. „Dalszy użytkownik" jest odrębną kategorią w rozporządzeniu REACH i nie jest wskazany w tym odesłaniu.

13.7. Jak należy rozumieć pojęcie usługi na gruncie ustawy o KSC?

Usługę należy rozumieć szeroko, jako *działalność gospodarczą służącą do zaspokajana potrzeb ludzi*. W tym znaczeniu usługą będzie również produkcja.

Usługą jest także zadanie publiczne realizowane przez podmiot publiczny.

13.8. Czy Ministerstwo zapewnia materiały wspierające wdrożenie ustawy o KSC?

Zachęcamy przy tym do regularnego korzystania ze strony https://cyber.gov.pl/ oraz serwisu CERT Polska https://moje.cert.pl/ aby na bieżąco podnosić wiedzę z zakresu cyberbezpieczeństwa.

Ministerstwo Cyfryzacji zachęca do stosowania z mechanizmów uwierzytelniania wieloskładnikowego, tam gdzie jest to możliwe. Poza tym polecamy materiał przygotowany przez zespół CERT Polska https://cert.pl/posts/2022/01/rekomendacje-techniczne-systemow-uwierzytelniania/ oraz https://cert.pl/posts/2022/01/kompleksowo-o-haslach/.

Ministerstwo Cyfryzacji prowadzi bezpłatne szkolenia dla podmiotów krajowego systemu cyberbezpieczeństwa – harmonogram jest dostępny pod adresem: https://www.gov.pl/web/baza-wiedzy/harmonogramszkolen.